

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A szászestendős Múzeum

Budapest, november 24.

(s.) Nagy tisztességgel fog örvezdeni ezen a héten a magyar kultúra. Szászestendős lesz egyik legnagyobb intézménye: a Nemzeti Múzeum. Nagy tisztesség mindenképp, legelső sorban pedig főleg annak okáért, hogy az ugynevezett művelt Nyugat előtt demonstrálja, hogy a magyar kultúra, ime, van már legalább is szászestendős. Mi tudjuk ugyan, hogy jóval régebb, de bizony a nagyvilág, amely leginkább ellenségeinktől tud rólnunk — ha tud — valamit, alighanem megelégedéssel fogja tudomásul venni — ha ugyan tudomásul veszi — hogy ennek az ugynevezett barbár nációnak van egyebek közt egy kulturális intézménye, amely alapításának szászestendős jubileumát ünnepli meg. És talán ezért jó is lett volna, ha ezt a szászestendős jubileumot valami nagy, országra-, sőt világraszóló ünneppel tudtuk volna megülni, valami nagyobb-szabású és hangosabb parádéval, mint egy szerény szoborleleplezés. Ez nyilván szép és lélekemelő lesz, de nem lesz akkora méretű demonstráció, hogy kifelé is szóljon, messze túl országunk határán, hogy kevés barátunk, sok ellenségünk meglássa, meghallja.

De hiszen ennek a szászestendős jubileumnak nem az ünnepi program méretei adják meg a jelentőségét. Nagy, nevezetesen nemzeti ünnep volna ez akkor is, ha külső fénye még szerényebb volna, mint amilyennek készül. A magyar kultúrának nem a legregibb, nem a legnagyobb, de egyik nagyon régi és egyik legimpozansabb intézménye a Nemzeti Múzeum, a magyar áldozatkésztségnek pedig örökidőkre szóló fényes monumentuma.

Érdekes, hogy a múlt század két hatalmas kulturális alkotása, amely a mostani magyar tudományosságunk alapköve lett, amely a magyar szellemi életet egyszerre roppant lökessel vitte előbbre, a *Széchényiek* nevéhez fűződik. Ne firtassuk most, hogy melyik töltötte be inkább a maga hivatását: a Múzeum-e, amelynek gróf *Széchényi* Ferenc tette le alapkövét, vagy az Akadémia, amelyet fia, a legnagyobb magyar hívott életre? A példa, amelyet apa és fiu adtak, egyaránt grandiózus, egyaránt ragyogó. Hogy idők folytán, a fejlődés sodrában melyikük intenciója valósult meg teljesebben, az egészen mellékes kérdés akkor, mikor a dicső apának és még dicsőbb fiának halhatatlan cselekedetét, mint minden időknél egy-egy kimagasló példaadását állítjuk egymás mellé.

Hogy mivé lett a Nemzeti Múzeum szászestendős élete sorján, annak a méltatása igaz nemzeti büszkeséggel tölthet el bennünket. A szerény kezdetnek nagyarányú fejlődés lett a folytatása. A magyar művelődés történetének az a száz esztendeje, amelynek gróf *Széchényi* Ferenc alapítása jelöli a kezdetét, igazán nem volt meddő. Az elüthetett palántából hatalmas, terebélyes fa támadt, amelynek egyes ágait azóta új törzsbe lehetett oltani, hogy gazdag életnedvükkel tovább termékenyítsenek, újabb tenyészetnek legyenek eszközei. A Nemzeti Múzeum a maga nemében Európa legszebb intézményei közé sorakozik, egyes osztályai pedig páratlan gazdagságukkal szinte egyedül állanak. A nemzeti kultúra becsületének, külső reprezentálásának szempontjából tehát mindenestre elsőrangú tényező. Hogy mekkora volt a valóságos belső, fejlesztő hatása, azt pontosan megmérni persze nem lehet, de nem is szükséges. Kétségtelen, hogy komoly és szakadatlan tudományos mun-

kasságnak volt a színhelye, kuforrása, serkentője ez a folyvást nagyobbodó, fejlődő intézet. Kétségtelen az is, hogy a tudomány népszerűsítésének feladatát is minden lehető módon és nem is siker nélkül igyekezett szolgálni. Szépen fejlődött nemcsak a terjedelme, nemcsak a gazdagsága, hanem a látogatottsága is. Igaz, egy idő óta kevesebb jelét látjuk ennek a fejlődésnek, mint annakelőtte. De ezt nem lehet egészen stagnációnak betudni. Hiszen a Múzeum már nem áll egyedül; mellette és nagyrészt általa új, meg új tudományos, művészeti és másfajta gyűjtemények keletkeztek és vannak keletkezésben. A látogatottság tehát megoszlik az anyaintézet és sarjadékai között. Másrészt meg a Múzeum maga az érdeklődés ébrentartására sokat tehet ugyan, de nem mindent. A nagyközönség hajlama, igényei, szokásai változnak s a Múzeum nem mindenben tarthat lépést ezekkel a változásokkal. Hogy *igyekezett-e* mindig és nevezetesen a legújabb időkben is, lépést tartani, azt ne kutassuk most. Ne kutassuk, hogy mennyi a jogos alapja annak a panasznak, hogy a Múzeum nem igyekszik odacsábítani a közönséget, legyőzni az indolenciáját; hogy elzárkózik az élettől; hogy előkelőségére többet tart, mint a népszerűségére; hogy édes testvérével, az Akadémiával együtt inkább az exkluzivitásban keresi az előkelőséget, mint a kultúra gyakorlati szükségleteihez való alkalmazkodásban. Ne időzzünk sokat a *jelen* kritikájánál akkor, mikor ünnepelni készülünk a múltnak a jövőre kiható dicsőségét. Akár jogos a kritika, akár nem, azt a dicsőséget, amelynek a szászestendős Múzeum a hirdetője, semmiféle mulasztás nem kisebbitheti. Egészen véve el lehet mondani, hogy gróf *Széchényi*

TÁRCA

Az Idő.

Hallottam, amint a torony éjfélét kongat.
Merevül kezemből kiejtém a tollat
S fáradtan felnéztem. — A haragszó lágyan
Olvadt el a tompa, néma némaságban.
S midőn már hallgatott a harang ére-nyelve,
A visszhang még morgott, álmából fölverve.
A mikor megbékült, akkor újra esőnd lett.
Es én néztem, láttam, hallgattam a csöndet.

Áblakomon a hold harcolt a vak éjjel.
Szobámban a lámpa égett pislá fénynyel.
Kioltottam: hadd lám, előbb melyik tér be?
— A hold-fény beszélt. A sötét kiterve,
Helyet adott neki, — de beszállt maga is
S halkán pamlagomra ült le, míg a hamis
Hold-fény, azt se kérve, hogy odaereszszem,
Ló-asztalomra feküdt kényelmesen.

Ők csak egymást nézték, rám se hederítve.
En a széken ültem s néztem mindenikre.
— Kopp. Koppant az ablak. Még egy vendég jött be.
Sötét haja fényes fátuyallal bekötte.
Pirinkó kis lábán gyöngy-ékes cipellő,
Halvány arcán egy-egy piaci rózsá-felhő.
Szava puha, mint a virág hulló szirma.
Karsu termetéért a cédrus is sirna.

Térült-fordult, aztán leült szembe velem.
„Megjöttem”, szólt. — Látlak, — feleltem kevélyen.
„Ki vagy te?” kérdezte s pakjosan mosolygott.
— Látom: te fordítva csinálod a dolgot,
Bájos ismeretlen! Hisz te vagy a vendég!
De ha nem felelnék: bárdolatlan lennék.

Asztalomon könyvek, toll, papír meg ténta.
... Én poeta vagyok, egy szürke poeta. —

Rám nézett s hallgatott. Bogár-szemét lassan
Lesütö szégyelve, hogy meg ne láthassam.
„Mi az a poeta?” kíváncsian kérte.
— Poéta, kinek csak álmodás az élete.
Álmodik, amíg él és él álmát szöve.
Álmodja, hogy él majd az örök időbe’.
„Az örök időben?” gúnynyal kérdi ő.
„Akkor jóhoz jöttem. Én vagyok az — Idő.”

— Nem lehet! — szólottam. — Szép vagy, bájos,
szendel!
Nem lehet! Ifjú tűz ég a te szemedbe!
Az idő vén, lomha; míg járásod könnyed.
Nem olyan vagy, mint ki látott tenger-könnyed.
Úde vagy! Lelekdből az ifjuság árad.
Evezreket hordasz? ... Nem olyan a vállad!
Nem lehet! Te vig vagy, gyermeteg leányka...
Az idő ősz, rozszant, mankón járó sánta. —

Kacagott. „Szép vagyok? ifju? játszi? szende?
— Akkor te boldog vagy és elégtül, nemde?
Ha boldogtalanság kinja égne benned:
En se volnék ifju, szép se lennék bezeg!
Vén volnék és mankón topognék előtted...
Az az én alakom, amit rám erőltet
Az, akinél vagyok s mert mindenütt vagyok,
Egyszerre mutatok millió alakot.”

„En vagyok az Idő, én vagyok az örök!
Nincs határom. Nincs zár, mit őssze nem török.
Élek, hogy más éljen. Más él, mert én élek.
Végtelen utamon célhoz sohas érek.
Céltalan a célom, végtelen a végem,
Úttalan az utam... Ez a sorsom nékem.
Időtlen időm, irdatlan irtásom!
El az én életem, rohan rohanásom.”

„A poeta, mondtad, részt kér én beidőm:
Álmodja, hogy él majd az örök időben.
Ó, te botor ember! ... A nép feledékeny! ...
Sok, ha egy név megél egy-kétezer éven.
Mi az egy ezredév? Csöpp a tenger árján!
Mindig mások ülnek a hír hűtlen sarján.
A legnagyobb költőt, kinek létét sejtik:
Az Istent is egykor esőndben elfelejtik!”

„Ahányan csak vagytok, bohó, ifju elmék,
Értsétek meg: éltek. Eltek! Nos, mi kell még?
Siron túl is élni? S ezért nem nyughattok?
Nem sokkal üdvösebb, ha csak egyszerű haltok?
Telve a kéz kelyhe, igitatok belőle.
Száz balga álomnál jobb egy pohár lőre!
A gyönyör egy perce többet ér ténétek,
Mintha a sir után ezer évig éltek!”

... A holdfény beözve simult a hajára,
Kebelt átölelte a sötét homálya.
„Látod ezt a kettőt: a fényt s a sötétet?
Ezek addig élnek, ameddig én élek.
Örökkön harcolnak s ez: a — történelem! ...
Aztán esőnd lett... — Mire fölemeltem fejem:
Az utcákon vígan dübörgött az élet
S az én lámpám égett, még akkor is égett.

Földes Imre.

A kaméleon.

— A Budapesti Napló átalaja. —

Irtá: Csehov Antal.

A piac téren áthalad Ocsumjelov, a rendőrkapitány; új köpenyeg van rajta; a kezében valami csomag. Nyomában egy vöröshajú rendőrmegyen, nagy rostát cipelve, amely tele van elkobozott kőszmete-bogyóval... Köröskörül néma

Ferenc alkotása a magyar művelődésnek legelsőrangú faktora ma is, s nemzeti önértékünk méltó forrása.

Ennek a nációnak barbár mivoltát ugyan csak szemléltető módon cáfolja le a tudományos kincseknek nagyszerű gyűjteménye, amelyet az a klasszikus palota rejt magában. Ennek a kincsesháznak százéves jubileuma méltó arra, hogy nemzeti ünnep legyen, ünnepe a kulturáért lelkesedő s nagyjai emléken buzdulni tudó magyarságnak.

A holnaputáni ünnepen áldozunk a nagy alapító emlékének áhitatos kegyelettel. Ujkori históriánk nagyjai között ott ragyog az ő alakja soha el nem érvényesülő ragyogással. Erre szobra a magyar lélek egyik legnemesebb megnyilvánulását hirdeti a halás utókor számára.

A Nessi-ügy.

Budapest, november 24.

A vita most már nagyon elaprózódik. Sok kis beszéd kellett, hogy a vita még tovább húzódjék, sőt beleszólt most már a vitába a szabadelpvűrt és a néppárt is. Az elaprózott tanácskozásból még leginkább kiemelkedett a Ballagi Géza temperamentumos felszólalásán kívül a Beöthy Akos beszéde, mely erősen egyéni volt ma is, de éppen csak ez az egyéni vonás volt benne érdekes, mert amikor az angol mentelmi joggal példálózott, minduntalan megbotlott, amint azt Vészi József nyomban kimutatta. Beöthy Akos maga is beismerte, hogy botlott, de arra fektette a fősúlyt, hogy itt minden analogiától függetlenül egy hatalmi kérdés vár eldöntésre. Am ez is erőszakolt álláspont. S Vészi József az ő polemikus felszólalásában megtette a szabadelpvűrtnek azt a szolgálatot, hogy a vita alkonyán a közvélemény előtt újból tisztázza, miről lesz a szavazásnál szó. Nem a Gotterhaltéró, hanem egy jogi kérdésről, melynek a Gotterhaltéróhoz semmi köze. Hogy ezt a szolgálatot az ellenzék kelletlenül nézte, az bizonyítja legjobban, hogy szükségessé szolgált volt.

Még holnapra is több szónok van följegyezve.

A képviselőház ülése november 24-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.
A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, báró Fejérváry Géza, Pócs Sándor, Cseh Ervin.
Elnök: T. Ház! Szomorú jelentést kell tennem a t. Háznak, azt t. i., hogy a hozzám érkezett hiva-

talos értesítés szerint Balogh László t. képviselőtársunk, aki Biharvármegye nagyzsálatat választókerületét képviselte, elhalálozott. Nevezett képviselő ur már a múlt országgyűlésnek is tagja volt és jellemző tulajdonságánál az egyéb kiváló tulajdonainál fogva, mint e Ház munkás tagja, a köztisztelést magának kivívta. Azt hiszem, kimondhatom, hogy a Ház Balogh László képviselő elhunytja felett érvényes részvételenek jegyzőkönyvében ad kifejezést. (Helyeslés.) A Ház egyuttal megbizya az elnökséget, hogy az új választás iránt intézkedjék.

(A pénzügyminiszter előterjesztése.)

Lukács László: T. képviselőház! Van szerencsém betervezni egy törvényjavaslatot a Magyarország és Horvát-Szlávon- és Dalmátország között megkötött és az 1889. XL. törvényekkel foglalt pénzügyi egyezménynek ideiglenes meghosszabbításáról. Kérem a t. képviselőházat, méltóztatásuk intézkedni, hogy ezen törvényjavaslat kinyomassék, szétosztassék és előzetes tárgyalás és jelentéssel végezt a pénzügyi bizottsághoz utastassék.

Elnök: A törvényjavaslat jelentésével végezt a pénzügyi bizottsághoz utastatik.

(A trencsényi főispán.)

Rakovszky István: A szombati ülésben Szentiványi Árpád és Ivánka Oszkár Osztróluucky főispán megbízásából a következő kijelentést tudatták szölvél: Osztróluucky főispán szavára kielenté, hogy Knöpfler szolgabíróval hetek óta nem érintkezett sem szóban, sem írásban; sem ő neki, sem senki másnak nem adott oly utastást, hogy a választásokat törvényellenesen befolyásolja; sőt ellenkezőleg, figyelmeltette főszoigabíráit, hogy óvakodjanak attól, miszerint törvényellenes cselekedetek miatt panasz emeltessek ellenük, mert semmi tekintetben idezni nem fogja. Erre szóló nyomban kijelentette, hogy a szakai esetre vonatkozó sürgős interpellációjában Osztróluucky főispánra vonatkozó kétszer is megismételt következtetéseket, amennyiben az ő személyét érintik, visszavonja és egyszersmind kijelenti, hogy ő ebben az ügyben a legkisebb inkorrektséget sem követte el. Egyuttal kijelentette, hogy kötelességének fogja tartani ezt a Ház színe előtt is kijelenteni. (Általános helyeslés.)

Széll Kálmán: T. képviselőház! Én csak örülök ennek a lojális nyilatkozatnak, amely a t. képviselő ur igazságérzetéről tesz tanúságot és örülök annak, hogy az amit a szombati ülésen mondtam, be van igazolva; hogy tudniillik Osztróluucky főispánról, akit mindenképpen kiváló főispánnak tartok és aki a törvényt tisztelettel, lehetetlen letenni azt, ami neki akkor imputáltott. Hogy azután tette-e valamit az a főszoigabíró, hogy mit tett és hogyan tette, az ma még megállapítva nincsen, de körülbelül annyit konstátálva van, hogy nem áll az, ami mondatott, hogy eltilotta az illetőt a beszédétől de lehet, hogy meg akarja abban akadályozni, ami szintén nem volt helyes dolog s a mi a további vizsgálat folyamán ki fog derülni, amelynek szigorú lefolyását, amint a t. Háznak megígértem, elrendeltem. Ha hibát követett el az illető főszoigabíró, az meg fog toróitani, amint ez mindenképpen szemben megtörténik, ha azonban nem követett el hibát, kellő védelemben fog részesülni. (Helyeslés.)

(A Nessi-ügy.)

Ballagi Géza: Visszautasítja Olay szombati támadását arra vonatkozólag, mintha szólót leparancsolták volna. A jelen esetben azonban még a

pártgyeolem sem akadályozhatja meg abban, hogy a szönyvegen iorgó kérdéshez hozzászóljon és meggyöződését szabadon nyilvánítsa. (Halljuk! Halljuk!) Az a párt, amelyhez tartozik, a mentelmi jog kérdését pártkérdésnek egyáltalában nem tekintti. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) A szabadelpvűrt azt az elvet valija, hogy ennek a kérdésnek a megvitatásánál és tárgyalásánál semmiféle pártszempontból kiindulni és pártszempontot érvényesíteni nem szabad. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Azért nem oszlanak pártkérdést ebből a dolgoból, mert annak az eldöntésében, amire itt, a vita folyamán, a fősúlyt helyezik, hogy tudniillik Nessi Pál esetében a mentelmi jog megsértetett-e vagy sem, (Ellenmondások a szélsőbaloldalon.) a parlament a maga teljes szuverenitásával dönteni fog és addig, amíg nem dönt, a Nessi Pál ellen elrendelt katonai becsületügyi eljárás nem fog megindulni. A sérthetőség jogának a kiterjesztéséről lehet vitakozni, mert hiszen bármennyire gunyolja is Eötvös Károly azt a distinkciót, amelyet az igazságügyminiszter tett a tulajdonképpeni mentelemre és az inzulabilitás jögránézve, azt a distinkciót meg kell tenni, mert másképpen teljes lehetetlen ebben a kérdésben eligazodni. A tulajdonképpeni mentelem tudvalevőleg bizossítja a képviselőnek a szólásszabadságát; az inzulabilitás pedig, amelyet az igazságügyminiszter relatív mentelmi jognak nevezett, bizossítja a képviselőnek általában a cselekvési szabadságát. Tehát a lelt lehet vitakozni, hogy vajjon a Nessi Pál esetéből kifolyólag nem kellene-e a sérthetőség jogát kiterjeszteni. De viszont kéri hasonló lojaltással elárni és kéri azon álláspontnak jogsútságát is elismerni, amelynél fogva a sérthetőség jogának kiterjesztése ebben a konkrét esetben nem szükséges. És ha valaki ezt az álláspontot foglalja el, akkor azért, mert ezt az álláspontot foglalja el, nem szabad az illetőt a hadsergely irányában szervilizmussal vádolni. (Ugy van! Ugy van! jobboldol.)

Olay Lajos: Ez pedig ugy van! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Ballagi Géza: A szervilizmus vádjára már megfeleltem!

Olay Lajos: Most jesusita vagy! (Derűtség a szélső baloldalon.)

Madarász József: Kálvinista jesusita! (Derűtség.)

Olay Lajos: Az, az, kálvinista jesusita, ez a legveszedelmesebb! (Halljuk! Halljuk! jobboldol.)

Ballagi Géza: Szilárd meggyöződése, hogy akármilyen lesz ennek a vitának vége, már azaz, hogy ez a vita itt végezetem, a Ház megvívta, megvédte a mentelmi jogot. (Élnék helyeslés a jobboldalon.) Mózgás a szélsőbaloldalon. És ezért a végét egész nyugodtan várja be, hogy azután, amikor a vita bevégeződik, legjobb meggyöződése és lelkiismerete szerint szavazatával ő is hozzájárulhasson a kérdés eldöntéséhez. (Helyeslés a jobboldalon.)

Kubik Béla: Ballagi azt mondotta, hogy a szabadelpvűrt nem kénszeríti senki véleményének megváltoztatására. Hát ez nem elég kénszer, hogy két miniszter állást foglalt az ügyben? Több szabadelpvű képviselőtől hallotta, hogy ha szóbanának, akkor a kiülvényelemen mellett foglalának állást. (Zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Kik azok?)

En nem vagyok a honvédelmi miniszter tanítványa s nem denunciólok. Ezután elmondja, hogy járt egy alkalommal, mint a 12-ik huszárezred tartalékos hadnagya. A walesi herceg látogatása alkalmából a tartalékos tiszteket is meghívták a lefotografálásra. Mikor felállították a tiszteket, odaűt az

ujjambaz kap. Bocsanatot kérek, de én munkásemberek vagyok... a nélkül is kevés a munkám. Most már kárterítést kérek, mert én ezzel az ujjammal talán egy hétig sem dolgozhatok. Az a törvényben sincs, tekintetes uram, hogy az embernek ilyen dögöt szenvednie kelljen... Ha minden kutya harapni fog, akkor jobb nem élni a világon...

— Hm... Jól van, — felel Ocsumjelov, szigorúan köhintve és szemöldökét rángatva, — jól van... Kié ez a kutya? Majd nem hagyom annyiban a dolgot. Majd megmutatom én, hogy szabad-e kutyákat bitangul ereszteni. Ideje már megtanítani az olyan urakat, akik nem akarják magukat alvétni a rendeleteknek. Majd ha jó büntetést kap a semmirekellő, megtanulja, hogy mi az a kőbor kutya és egyéb bitang marha. Majd megmutatom én neki, mi a rend. Jeldyirin! — fordul a rendőrhöz — tudd meg, kié ez a kutya és végy fel róla jegyzőkönyvet. A kutyát pedig le kell bunkózni. Azonnal! Talán veszett is... Kié ez a kutya, azt kérdezem!

— Azt hiszem, hogy a Zsigalov generálisé, — felel valaki a tömegből.

— A Zsigalov generálisé? Hm... Vedd le csak rólam a köpenyemet, Jeldyirin... Püh, be meleg van! Bizonyosan eső lesz. Csak egyet nem értek én: hogy haraphatott meg tégedet ez a kutya?! — fordult Ocsumjelov Hrkjukinhoz. — Hát felérhet ez a kutya a te kezidig? Hiszen olyan kis állat, te pedig olyan hőrhögös vagy. Talán valamik szögell sebesített meg az újadat és csak azután jött az a gondolatod, hogy egyet fel-lents. Hiszen te!... Ismerlek én téged! Ismerlek mindnyájatokat, semmirevalók!

— Tekintetes uram — szólal meg valaki — ő szivart dugott a kutya orrába, csupa tréfa végett, — az pedig, ha nem vigyázott volna magára, be is kaphatta volna. Bolondos egy ember ez, tekintetes uram.

— Hazudsz, te pupos! Nem láttad, hát mit árnkodom? A tekintetes ur okos ember, hát meg tudja itélni, hogy ki hazudik és ki beszél olyan lelkiismeretesen, mintha csak az isten előtt állna. Ha pedig én hazudok, hát jertünk a békelőbróhoz, itéljen az. Önök minden meg van mondva a törvényben... Ma már mindenki egyenlő. Nekem magamnak is van egy testvérem, a zsandároknál szolgál... ha tudni akarjátok.

— Ne okoskodj!

— Nem, ez nem a generális kutyája, — szólal meg mélyértelműen a rendőr, — a generálisnak nincs ilyen... Öneki mind nagy kopóli vannak.

— Bizonyosan tudod?

— Bizonyosan, tekintetes uram.

— En is tudom. A generálisnak mind igen szép, drága kutyái vannak, és meg ördög tudja, hogy miféle. Se szőre, se alkata... csupa merő hitványosság. Ki is tarthat ilyen kutyát! Hol van a meggondolások! Ha Péteravórt vagy Moszkvában mutatkoznak ilyen kutyá, hát tudjátok, mi lenne abból? Ott nem sokat keresgélnek a törvényt, hanem egy szempillantás alatt agyonütnek. Hrkjukin, te megszenvedtél ettől a kutyától, ne hagyj annyiban a dolgot... Példát kell szölgáltatni! Itt az ideje!

— De azért az is meglehet, hogy mégis csak a generális kutyája, — gondolkozik fennhangon a rendőr — nincs a pófájára írva. A minap ilyenformát láttam a generális udvarán.

— Persze hogy a generálisé! — hallatják a tömegből.

— Hm!... Nocsak, Jeldyirin, add fel a köpenyemet... Mintha szél fújna... Fázom. Elvezetted ezt a kutyát a generálishoz és ott tudakozódo. Mondd, hogy én találtam meg és küldöm... Azt is mondj meg, hogy ne bocssassék ki az utcára. Meglehet, hogy nagyon drága jószág s ha minden disznó szivarral fogja az orrát,

csend... A téren egy lélek sem látható. A nyitott bolt- és kocsmajátók unalmasan ásitának ki a térre, mint az éhes fenevad szája; még csak koldus sincs körülöttök.

— Hát te harapni akarsz, átkozott dög? — hallja egyszerbe Ocsumjelov, — fiuk, ne bocssászatok el! Most már tilos a harapás! Fogd meg! Elhibé! Hohóhó!

Erre kutyanyöszörgés hallatszik. Ocsumjelov félretekint és látja, hogy Piesugin faterkeskedő raktárából három lábón ugrálva egy kutya rohan ki. Utána egy ember szalad keményített gyolcs ingben és gigombolt mellényben. Fut a kutya után és előrehajolva, levágódik a földre s megkapja a kutya hátulsó lábát. Ujra hallatszik a kutyanyöszörgés meg az a kiáltás, hogy: „Fogd meg!” A boltokból álmos fejek néznek ki s a farsaktár körül — mintha csak a földből bujt volna elő — tömeg verődik össze.

— Valami rendzavarás, tekintetes uram, — szól a rendőr.

Ocsumjelov félig balra fordul és a tömeg felé lépdédel. Látja, hogy a farsaktár kapujánál áll a fentemlített, gigombolt mellényű ember és jobb kezét fölemelve, mutogatja a népek véres kezét. Félig ittas arcára mintha az volna írva: „majd adok én neki!” — sőt a véres kéz is mintha a győzelem jele volna. Ocsumjelov ebben az emberben Hrkjukin aranyművest ismeri föl. A tömeg közepén, első lábat szétterjesztve és egész tettében remegve ül a földön a botrány okozója, egy fehérszőrű, hegyes orru, sárgafoltos vizsla-kölyök. Könnyező szemében félelem és rémület látszik.

— Mi ez itt? — kérdi Ocsumjelov, behatolva a tömeg közé, — mit akartok itt? Mi lelte az újadat? Ki kiabált?

— Hát megyek, tekintetes uram, a légynek se véte... kezdi Hrkjukin, a markába köhögye — megyek fa végett Mitrics Mitrijjel, hát egyszer csak ez a dög minden igaz ok nélkül az

eszedes és azt mondotta, hogy: „Die Reserve-Offiziere weg!”

Báró Fejérváry Géza: Holytelen volt.

Beöthy Akos: Most már késő.

Kabik Béla: Osszehíva tartalékos bajtársait s kijelentette, hogy elégtételt követel. Ezek azonban azt felelték, hogy nem mehetnek vele, mert léltik tisztirangjukat. Az esettel azt avarja illuzstrán hogy a tisztirang kényeztető befolyással bír a polgárember egyéb eselekedeteire. A kisebbségi különvéleményt fogadja el. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: Nem a néppárt nevében szóal fel; csupán saját meggyőződésének ad kifejezést. Nem osztja azok nézeteit, akik a mentelmi jogot privilégiumnak mondják. A mentelmi jog alkotmányjogi biztosíték a hatalom tiltakozásai ellen. A különvéleményt fogadja el. (Helyeslés az ellenzéken.)

Beöthy Akos: Objektíve bírálja a kérdést. Meg van győződve, hogy ellenfeleinek intenciója tisztá. de árnyékba borult a keble, a midőn Hódossy beszédét hallotta. 25 éven keresztül együtt küzdöttek a jogállam fejlesztéséért s a képviselői jog fejlesztéséért. **Hódossy Imre:** Most is azt tesszem.

Beöthy Akos: Hódossy terde világításban látja az esetet. Zokon vette azt, hogy a mentelmi jogot még tegyelmi esetek ellen is védik. Nem veheti zokon az ellenzék azt, hogy a szoldateska támadásai ellen sem védik meg a mentelmi jogomat. A többség szónokaival toglalkozik s temetőt érzi magát szomorú akárook és jegenyék köbözése körülvevő varjakkal. (Derültség.) Tisztelet a honvédelmi miniszter, mint embert s katonát, de szerencsétlen politikusnak tartja. Megjegyzései is erre valának. A mentelmi bizottság jelentése svarszék s minden sora olyan, mintha azokat General Szakramentovics és Lieutenant Stibli írta volna. (Derültség.) Három okból tartja megerősítőnek a mentelmi jogot. A vegyes uralkodói hatalom árán, másodsor azért, mert nincs egészséges parlamentáriszmsunk. végül harmadszor azért, mert nemzetünk rutul meg van tépve felekezeti s osztálytörökvések által. A mentelmi jogot nem szükséges kodifikálni, mert hiszen a koronázás lefolyása sinos kodifikálva, mégis érvényben van. A Bösörményi-esetre kárvivatkozni, mert hiszen az egy jusszótörökvő volt a hatalom érdekében.

A mentelmi jogot a képviselőház legnagyobb palladumának tekinti és azt, ha kell, fejlesztési és tágitani akarja. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Készséggel beismerem én azt, hogy egy ideális jogállamban a mentelmi jogra nem volna szükség, azonban ugy látszik, hogy ilyen ideális állapot sehol sem létezik. Ott van Anglia. Ottan is létezik mentelmi jog, hiszen minden illészak kezdetén kérésint intéz az alsóház a fejedelmhez, hogy erősítse meg a mentelmi jogot, mely gondolom, még a cseledésre is kiterjed.

Vészi József: Már nem!

Beöthy Akos: Pár száz évig így volt. És egy van a dolog nálunk is; ahol p. o. felállítottuk a szaktást, ami semmi más, mint egy bizonyos bizalmatlanság a bíróság irányában, a minék következtében mi, a bírói eljárást ellenőriztük és felülvizsgáltuk.

En a mentelmi jogot három indokból látom különösen szükségesnek ebben az országban. Az egyik, a vegyes házasági viszony Ausztriával. A másik indok az hogy nincs igazi parlamentáriszms. mert nálunk a kormánynak felelőssége csak a papiron van — ami a legnagyobb baj — a kormánypárt közt és köztünk nincsen meg a paritás, nincs meg mindjárt a választásoknál. Es harmadszor azért, mert fájdalom,

böködni, hát mihamar elromlik a szaglása. A kutya — finom állat. Te meg, te számár, bocsásd le már a kezéd. Mit nyujtogatod azt a te ostoba ujjadat! Magad vagy az oka.

— Itt jön a generális szakácsa, kérdezzük meg tőle. Hej, Prohor, gyere csak ide, kedves barátunk! Nézd meg csak ezt a kutyát: a tiétek? — Mi jut eszetekbe! Sohse volt nekünk ilyen.

— Nincs itt mit sokat kérdezősködni, — szól Osumjelov — Hrujkin hibázott, hogy ingerkedett vele... ez egy kóbor kutya... Kár tovább vesztegetni a szót. Ha egyszer azt mondom, hogy kóbor kutya, hát kóbor kutya. Agyon kell verni, ez az egész.

— Nem a miénk, — folytatja Prohor — hanem a generális öcsésé, aki minap jött meg. A mi urunk nem kedveli a vizsált. Hanem az öcsése, az igen...

— Hát megérkezett a kedves öcsöse? Ivanics Vladimir? — kérdezi Osumjelov és egész arca kellemes meglepetés mosolya ömlik el; — no lám, lám! Aztán én ezt nem is tudtam. Vendégségbe jött?

— Igen.

— No lám! Bizonyosan szerette volna már látni a bátyját... Aztán én ezt nem is tudtam. Hát ez az ő kutyácskája? Nagyon örülök a szerencsének... Fogd fel... Igen osinós kis kutyácska. Olyan okos! Hogy megcsipje ennek a kezét... hahai! No, mit reszketsz? Rrrr... rrrr... haragszik a kis huncut...

Prohor magával hívja a kutyát s elmegy vele a faraktórtól... A tömeg kacag Hrujkinon.

— Vélped pedig még dolgom lesz — fenyegeti meg az ujjával Hrujkit Osumjelov és összecsapja magán a köpenyét, tovább lépked a piacra.

ez a mi országunk, nemzetünk rutul meg van tépve. Létezők felekezeti, nemzetiségi és osztálytörökvődések, aminek következtében jöhet a képviselői presztízs alulról is, pedig a mentelmi jognak éppen az képezi lényegét, hogy a képviselő meg legyen oltalmazva teülről egy, mint alulról.

Ezután katonai szempontból bírálja az ügyet s azt vitatja, hogy a képviselő működését nem lehet katonai tekintetből teülről bírálani. Hodossynak megjegyzi, hogy a Greven-esetet nem egészen híven idézte. Mert az eset két hőse: gróf Festelich és Latzkovics később is fildözés tárgyai voltak; sőt az utóbbi vértanu-balált is halt. Nessinek joga volt mint képviselőnek tüntetni a Gotterhale ellen mert hiszen a képviselői működés nemcsak dikcióból, hanem akcióból is áll. Aitfőve a mentelmi jog tartalmának a fejtegetésére, így folytatta: A tartalom igen egyszerűen abból áll, hogy a képviselő meg legyen oltalmazva minden presszió ellen alulról és teülről, különösen a végrehajtó hatalom és annak organumai, a hadsereggel szemben. Mindenki tudja azt, — hisz a mentelmi jog abból fejlődött — hogy folytonosan küzdött egymással a törvényhozó és a végrehajtó hatalom. Ettől akarták oltalmazni, Angliában nem volt állandó hadsereg és mikor az állandó hadsereget behozták, annyira ment a parlament fenntartása — és ők ennek tulajdoniák, hogy alkotmányuk a középker zivalarai közt tennálott — hogy a tegyelmi törvény, jelesen azt, hogy a hadseregen tegyelm legyen, azt évről-évre a parlament szavazza meg és ha nincsen tegyelm, szétszakad a hadsereg. Es dacára annak, hogy a tegyelmet a parlamentben tárgyalják, azért még sincsen tegyelmesség a hadseregen és az angol hadsereg vitéség dolgában csodákat művel. Ami a mentelmi jognak a tartalmát illeti, a t. mentelmi bizo'tság és az igazságügyminiszter ur is leállított egy distinkciót az abszolút és a reatív mentelmi jog között. En e felet vitakozni nem akarok. Nincsen semmi szükség rá, mert nézetem szerint az az abszolút mentelmi joghoz tartozik, hogyha a képviselőház ellen valamely hatóság procedálni akar, legyen az bíróság közigazgatási kormányzati katonai hatóság, sőt még a fejedelm maga, ezt másképpen, mint a Ház engedelmeivel, nem teheti. Célszerű hozom fel a fejedelmnek példáját és beavatkozását mert erre nézve is van precedens. A nagy angol forradalom is egy ilyen mentelmi esetből származott. I Stuart Károly, angol király jolytonosan újat hozott az ő parlamentjével. Mikor egyszer az ellenzék már sok borsot tört az orra alá, ő fogta magát, elhatározta, hogy az ellenzéknek őt tejj elutogata, illetve maga fogta el és ő tegyeresekkel el is indult azok elogatására. Ezek neszté voltak a dolcok és a parlamentbe menekültek. Ez 1642. január havában történt. Károly utánuk ment és belépet a parlamentbe. Igaz, a tegyeresek nem mentek utána, hanem az elősarnokban maradtak ahol az ajtó nyitva volt. Oda lépet az elnök elé és azt kérdezte, hol van az őt az? Az elnök térdre buolt a király lábai előtt és azt mondta: „Uram király, én, a képviselőház elnöke, csak akkor látok, csak akkor halok, csak akkor beszélek, ha nekem ezt a Ház megmondja. Hogy azok a tagok itt vannak-e, azt én nem látom, kérdezze meg felséged a Házat.” De már akkor a parlament tagok leocsudtak zaban és kiáltásban törtek ki: Mentelm! Mentelm! Mentelm! Privilegium, azt ők ugy hívták. Károly király maga beléto, hogy a célon és elbagyta a parlamentet. Másnap már London lázádiában volt és neki menekínie kellett.

Nem ismeri a katonai becsületbíróság mibenlétét, de az elmutak után itéle, bizonyos gyanuval tekint rá. Utai Szemecz tartalékos hadnagy esetére, akit politikai véleményért helyezett vád alá s először elmentelték, de egy második becsületbíróság megfosztotta rangjától. A miniszter politikája oda fogja vinni a dolgot, hogy képviselő nem lehet tartalékos tiszt, vagy megfordítva. Az eset különben sem egyéb, mint küzdelem a militarizmus részéről a hatalomért a parlament ellen. Ez a küzdelem már elődt egyszer Königgrätz és Solferínónál, amidőn helyre kellett állítani az alkotmányt. Most ismét el akarják venni a hatalmat tőlünk s lehetetlen akarják tenni a békés tanácskozást. A hagyományos osztrák politika uralkodik az egész vonalon. A magyar király felségjogát az osztrák császár gyakorolja s már a lojalitást is ki akarják sajátítani Ausztria részére. Ne igyekezzék a korona a magyar lojalitást az osztrákkal lecserelelni. Mert ha bajba kerül, nem fogják a Gotterháltól tübbe vinni a magyar bakát. Szálló ige az, hogy az aradi vértanu kivégzésénél a Gotterhált játszották. Szólo nem hiszi ezt, de a hiedelem prookkupálja a Gotterhale meggyüilölését. A mentelmi bizottság jelentését nem fogadja el. (Helyeslés az ellenzéken.)

Vészi József: T. képviselőház! Felszólalásomra engem, az előtem szóló t. képviselőtársunknak Angliára két ízben történt utalása készet. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) En nagyon sajnálom, (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) ha a tudalodan ülő t. képviselőtársaim ezt magukra nézve fontosnak és érdekesnek nem tartják, de ha a közjog és az angol történelemnek egy oly alapos ismerője, mint Beöthy Akos, az ország színe előtt a Nessi-ügygel kapcsolatosan azt emlegeti, hogy Angliában a parlamenti tagoknak még a cseledésége is immunitás é vez, akkor nekem azért is kötelességem a kérdések ezt a momentumát megvilágítani, mert könnyen támadhatna a magyar közvéleményben az a feltétele, hogy ha Nessi Pál t. képviselő ur Angliában éino, akkor még az inasát sem lehetne megbüntetni azért, a miért most őt a katonai becsületbíróság felelősségre vonja. (Zaj a szélsőbaloldalon. Egy hang ballelöl: Es-ez rettenetes baj lenne!) Hát t. Ház, hogy baj volna-e vagy nem, rettenetes volna-e vagy nem, azt nem tudom, de hogy a magyar közvéleményt ily módon nem lehet informálni, holott ennek az ellenkezője áll Angliában is, ezt, gondolom, zekem köteles-

ségem elmondani. (Helyeslés jobboldal. Zaj a szélsőbaloldalon.) A t. képviselő ur előadásában közben én közbeszóltam, hogy már régen nincs így. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Olaj Lajos: Tíz éve még így volt!

Beöthy Akos: Az 1888-iki Erskin May-kiadásban benne van. (Zaj.)

Vészi József: Azt hiszem, hogy mikor ez Angliára vonatkozó kérdést akarom el deríteni, akkor a tudalodnak nemcsak türemségére, hanem igazság-szeretetére is lehet appellálnom. (Helyeslés jobboldal.) És én mindkét jogocimem arra kérem, hogy méltóztatásanak meghallgatni. Hát t. Ház, legyen szabad ezzel az állítással szemben konstatálnom, hogy a parlamenti tagok cseledésének immunitása nem úz évvel ezeltől...

Olaj Lajos: Tíz évvel ezeltől! (Zaj.)

Vészi József: Bocsánatot kérek, másfél századdal ezeltől már megszűnt. A XVII. században megszűnt már Angliában a parlamenti tagok cseledésére vonatkozó mentelmi jog. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök (csenget): Méltóztatásék meghallgatni a szónokot! (Zaj.)

Gabányi Miklós: Ninos igazai!

Vészi József: Gabányi t. képviselőtársammal az angol közjog felett nem fogok vitakozni. (Derültség jobboldal. Zaj a szélsőbaloldalon.) Albitásom bizonyosságát leszek bátor teülszólásom után itt Erskin May művének a képviselőház könyvtárában levő példányát a Ház asztalára letenni. Az angol mentelmi jog szempontjából nézve éppen ellenkezőleg áll a dolog, mint a t. képviselő ur állította. Az angol mentelmi jog értelmében Nessi Pál képviselő urat, ha angol képviselő, nemcsak el lehetett volna togni ebben az esetben, hanem magában a parlament épületében is el lett volna togható. Felhívom az emlékeztetőre igen t. képviselőtársamnak 1816-ból a lord Cochrane-tele esetet. Lord Cochrane magában a képviselőházban toglak el, onnan vittek a toghatába, bejelentették a mentelmi esetet, a ház szokás szerint kiküldött oly comity of privy-et, ez megvizsgálta az esetet, jelentést tett a képviselőháznak, s a képviselőház azt mondotta ki, hogy az illető tag mentelmi jogán semmiféle sérelem nem esett.

Ugron Gábor: Uszítja őket?!

Vészi József: Nem uszítok senkit, de nem lehet erről az oldalról eltérni azt, hogy az angol jogból hibásan idézzenek jogszabályt euenünk; ezt innen szóltatni nem hallgathatjuk. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Elnök: T. Ház! A vitakozás során hivatkozás történt az angol mentelmi jogra; erről a hivatkozásra tehát mindenkinek joga van véleményét elmondani. Helyes-e, vagy nem helyes-e az a vélemény, az nem tartozik az én biralatom alá; erről szabad a diskusszió; a képviselő urat váaszolhatnak. Méltóztatásék tehát nyugodtan meghallgatni a szónokot. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Vészi József: A képviselő ur volt szíves hivatkozott az angol parlament elé évenként benyújtani szokott Mutny-billre. Legyen szabad a t. képviselő urat figyelemzetnem, hogy ebben is téved. 1879 óta az angol parlamentben a Mutny-aktát nem tesztik be többé évről-évre, hanem a dolog ugy áll, hogy bele van véve abba a törvénybe, amelylyel minden esztendőben 12 nappra a törvényhozás megengedi a királynak, hogy állandó hadsereget tartson. (Féltálatások a baloldalon: Ugyanezt mondta!) bele van véve a törvénynek egy szakaszába, hogy a haditengereszethez és a hadsereghez tartozó minden személyre nézve az 181. ében meghozott katonai büntető-törvénykönyvnek rendelkezései feltétlenül állanak.

Vassonyi Yimos: Fegyelmi ügyekben!

Olaj Lajos: Preventiv intézkedés ott is lehet. **Vészi József:** Oly Lajos képviselőtársamnak figyelmébe ajánlom, hogy ezt nem ő állította, ő egyebet állított; engedje meg, hogy ezzel az állítással szemben a valóságot tárjam fel. Csodálom, hogy túrmetlen. (Zaj.)

Olaj Lajos: Értlem én ezt a dolgot; el akarja venni Beöthy beszédének a hatását.

Vészi József: Angliában a katonatisztek fegyelmi ügye is a katonai büntetőtörvénykönyvben van szabályozva: az Army-Actnak két paragrafusa intézkedik arról, ha jól emlékszem, a 16. és 40. §. Mindkettőben el van mondva, hogy az angol katonatiszt, ki oly módon viselkedik, mely nem tér meg egy tiszt, egy gentleman jellemével, vagy oly módon viselkedik, hogy azzal megsera a katonai legyelmet és jogrendet, az hadbírósság elé állítandó és tiszti rangjától megfosztandó. Eről ott a katonai büntető-törvénykönyvben van providéálva, s ez nem képezi tegyelmi eljárás tárgyat mint nálunk. Már most teimerül az a kérdés, hogy lehet-e Angliában egy képviselő ellen a hadbírósság providéálni, mielőtt a Házól kikérné? Igenis, lehet. Angliában az előzetes kikérésnek egyáltalában helye nincs. Angliában a jogszabály az, hogy minden bíróság mindenkét, még ha képviselő is, vagy a lordok házaának tagja, eltoghat, s a megtörtént eljárásról a házat csak utólag kell értesítenie. Mondhatja erre t. képviselőtársam, hogy van ám specielis határozománya az angol mentelmi jognak: azokra nézve, kik képviselő létükre a katonai hatóság által fogatnak perbe. Igenis van. Van is rá két precedens. Lord Gamber és lord Torrington esete. Ez a két eset megtörtént, de nem oly értelemben, mint a képviselő ur állítja, hogy előbb mentek a képviselőházhoz őket kikérni, hanem ugy, hogy mindkettejüket eltohták, és mert hadbírósságok toglak el őket, a parlamenttel való közlésnek egy sajátos formája létesült, mely azóta is gyakorlatban van. Ugyanis oly esetekben ha országgyűlési képviselőt vagy perit katonai bíróság fogat el, akkor na az illető a hadsereghez tartozott, ő felsége szóbeli izennel értesít róla a képviselőházat, ha pedig a haditengereszethez tartozott, akkor Lord High Admiral értesít írásban a a képviselőházat. De ezek csak az értesítés módjára

vonatkoznak; tény az, hogy Angliában katonai hadbírósg képviselőt és peert leheteg bármikor, és erről csak utólagosan tartozik az illető ház elnökségét értesíteni. Erre Ugron Gábor t. képviselőnk azt kérdezte, hogy rá akarom-e a parlamentre uszítani a katonaságot? Engedjék meg, hogy erre meoslygással feleljek. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ezt az inszinuációt, hogy ennek feltárással a legverese haderót a parlamentre akarom uszítani, ő maga sem veszi komolyan; de ha komolyan vesszük, ő volna az egyetlen az egész országban aki ezt tenné. En nem akarom a véderőt ráusztatni a képviselőházra, de azt sem akarom, hogy angol analogiákra hivatkozva, amelyek helyt nem állanak, a közvélemény e címen is azokra utasítsák, akik mikor megszavazzák a javaslatot, nem a Gotterhaltét szavazzák meg, hanem az eldöntendő jogi kérdést, amelynek a Gotterhaltéhoz semmi k'ze.

Elnök: Az ülést öt percere felfüggesztem.

Szünnet után.

Béthy Ákos: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Vérsi József t. képviselőtársam engem megkíszt azzal, hogy valóságosan utazik és pályázik réám, ami ellen nekem különben semmi kifogásom nincsen, sőt még az ellen sincsen semmi kifogásom, hogyha az angol jogi dolgokat jobban érti, mint én; én megelégszem azzal, hogy a magyar közjógot és a magyar politikát jobban értem, mint ő. En, t. képviselőház, azt a körülményt, hogy az angol parlamenti tagok eszélejeinek mentelmi joga van, bizonyára nem azért hoztam fel, hogy itt Néssli képviselőtársam ügyében ezen az alapon állást foglaljak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Igen egyszerűen csak azt mondtam, hogy mentelmi jog létezik másutt is és hogy másutt annyira mentek, hogy azt még a családokra is kiterjesztették. Ugy emlékszem, t. képviselőház, hogy abban a munkában, amely nekem van meg, ez még most is benne van. De, megengedem, t. képviselőház, hogy most nem állj lemm, ez valójában nem relevans.

Felhozhatom továbbá a Mutinyact-ot. (Halljuk! Halljuk!) azért, hogy kimutassam, hogy az angol parlament a hadsereg telett milyen jennhatóságot gyakorol. Azt is nagyon jól tudom, t. képviselő ur, hogy a Mutinyact most bele van illesztve az Army-actba, de éppen úgy, mint a Mutiny-act, évről-évre megszavazzatik és ha meg nem szavazzatik, akkor a hadsereg széjjezoszik, tehát lényegében az én érvelésem áll. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) De, t. képviselőház, hiszen nem ezen fordul meg az egész. Nagyon jól tudom én azt, hogy valahány ház, annvi szokás és ezem ágában sinos más országok példájából miránk nézve himet varni, legkevésbé t. Ház, Angliából, mert — ájaldom — egész más és igen szerenoses viszonyok vannak ott. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Hogy áll a dolog, t. képviselőház, Angliában? (Halljuk! Halljuk! a bal- és a szélsőbaloldalon.) Egyszerűen úgy áll, hogy a parlament alsóháza a tényleges szuverén. Az alsóházi többség és a miniszterium az gyakorolja a törvényhozói, a politikai és a legtöbb kormányzati hatalmat. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) A korona joga teljesen, ökölelesen semmire van redukálva, a koronának abszolúte semmi hatalma sinosen, ugyannyira, hogy azt mondják, igen kompetens angol írók, hogy Anglia tulajdonképpen köztársaság és nem királyság. Ahol tehát a parlamentnek ilyen óriási a hatalma, az a parlament lehet az immunitással szemben egy kissé lax és egy kissé kegyetlen. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) Hanem mi egészen más helyzetben vagyunk. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Tehát nekünk azokat a jogainkat és igazsáikat, amelyek megvannak, körülömökösítjük meg kell oltalmazni; és ha a t. képviselő ur nekem azdal jön elő, hogy én az angol analogiákkal akarom, nem tudom én ráerősokolni, hogy az ur a Gotterhaltét megszavazza, engedelmet kérek, én akkor azt mondom: sokkal helytelenebb a képviselő ur eljárása, aki ide állítja mi élénk egy boldog országának az intézményeit és ezzel akar minket megzavarni abban a törekvésben, hogy nyomorúságunkban azt a néhány rongyot, ami nekünk is megvan, megőrizzük. (Ugy van! Ugy van! Élénk tetszés, éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Vérsi József: Kettős jogon két percere kérem ki a t. Ház figyelmét. Személyes megtámadatás címen a téremagyarazott szavaim helyreállítás címen is. Az utóbbin kezdem. A t. képviselő ur előbb tett személyes megjegyzéseiben azt mondta, hogy én, ugy látszik — reá utazom. T. képviselőház! Legyen szabad a Ház színe előtt kijelentem, hogy est már csak azért sem lehetett ezem ágában soha tenni, mert a képviselő ur politikai és publicisztikai egyéniségének kiválósga iránt mindenha a legnagyobb eismeréssel és tisztelettel viseltetem.

Béthy Ákos: Nem veszem én rossz néven! Joga van hozzá.

Vérsi József: És est, ha ebben a Házban nem oly sürűn, de a publicisztikában mindig a legjelkeesebb módon be is bizonyítottam. A képviselő ur arra méltóztatik hivatkozni, hogy én behoztam ide egy boldog országnak közjogi állapotait és hogy egy oly monarkhiának, amely voltaképpen inkább köztársaság, egy ilyen monarkhiának a közállapotaival akartam mentegétni azt, ami nálunk történik. Hát, t. képviselőház, köztudomású dolog, hogy én est nem eszelekedtem, az angol mentelmi jogra, mint bizonyítékra a jelen esetben is nem én hivatkoztam, hanem a képviselő ur.

Béthy Ákos: En bizony nem hivatkoztam! **Vérsi József:** En mindössze arra sorítottam, hogy a t. képviselő ur tévedést voltam bátor a legjobb tudomásom és meggyőződéseim szerint helyreigazítani. És minthogy szavahihetőségem vonatott kétségbe. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Senki sem tette!)

Béthy Ákos: En általam? **Vérsi József:** Nem én által, hanem egyes közbeszólók által — legyen szabad konstátálnom, hogy a Ház asztalára tettem 1893-iki kiadása, amelyből kiderül, hogy 180 év óta az angol mentelmi jog nem terjedt ki többé a családokra, másodszor az angol büntetőtörvénykönyvet amelynek két szakasza azt mondja, hogy Angliában ezek a dolgok nem disciplinárius, hanem katonai büntelőjogi dolgok. Harmadszor, t. képviselőház, volt szerencsém a Ház asztalára letenni az Annual Army-act-ot, amelynek értelemében még a képviselő is ilyen katonai legyelmi kérdésekben a hadbírósgoknak van alávetve, amelyek nem tartoznak ott kikérni. Ezek vo tak az én ténybeli állításaim, ezeket beiragoltam e könyvekből. Ezek után hivatkozhatom arra, t. képviselőház, hogy az angol analogia miránk csakugyan nem áll. Még csak ismétlem, t. képviselőház, hogy nem a Gotterhaltéről fogok beszélni, hanem egy mentelmi esetről. (Helyeslés jobbról. Zaj balról. Elnök csenget.)

Nyegre László: Személyes kérdésben kér szót. Kubik beszédéből is Olay közbeszólásából az következik, mintha szóló kint másoképpen beszélne, mint idebenn. Ezt visszatartasítja. (Helyeslés jobbról.)

Olay Lajos: Kijelenti, hogy nem s:okott gyanusztani, de azt kegytelen fenntartani, hogy a többség tagjai magánvéleményüket alárendelik a politikának. Így van ez most is.

Thaly Kálmán: Felhozza a kecskeméti esetet, amely szerint jogászok tviratát nem kézbesítették azért, mert azaz végződtött. hogy: „Le a hóhér nótával!” (Zaj.) Ezután hosszasan vitatja a kérdést, főleg katonai szempontból és zakatást lát a hadsereg részéről, amely nem is a mienk. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy azt mondan, hogy a közös hadsereg nem a mienk nem szabad. A közös intézmények egyformán tulajdonát képezik a monárkia mind a két államának. Ezt kétségbe vonni nem parlamentáris. (Helyeslés jobbról.)

Simonyi-Semadam Sándor: A honvédelmi miniszter csak akkor volna valódiható denunciacióssal, ha ő felbérlet volna valakit a teljeltetésre, különben nem lát zakatást az ügyben s azért a többség jelenését fogadjá el.

Papp Zoltán: Örülne, ha a többség részéről is felelszólánnak s nem engednék magukat letörölni s leparancsolni.

Elnök: Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy nem szabad azt mondani, hogy „letörölköztek s leparancsolták” őket.

Papp Zoltán azt tartja, hogy ez esetben egy magasabb kéz inszenzáta a zavart.

Báró Fejérváry Géza: Dehogyl!

Papp Zoltán: Hát Klubosár és Bihar altábornagyokat nem a miniszter ur utasította a beoszlóbeli eljárás megindítására?

Báró Fejérváry Géza: Nem!

Papp Zoltán: A dolog homályos. (Derűtség jobbról.) Bizonyára más valakit utasított a miniszter ur.

Báró Fejérváry Géza: En senkit sem utasítottam, senkivel nem beszéltem és üggyöl.

Papp Zoltán: Pedig tudomásom szerint ment a honvédelmi miniszteről rendelet. Sehol sinos meg az ádalat állapot a katonaság s a polgárság között, mint nálunk. Szóló Országgyűlésnek névvel egy asztot sem tud magyarul és visszavitete egy taluban a vizet, mert a Kossuth-kutból hozták. Később megitta, mert nem kapott mást.

Kubik Béla: Rükvartkonzentrangot csinált! (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza: Hol van az megírva, hogy mindenkinek rajongni kell Kossuthért? (Zaj.)

Papp Zoltán: A kisebbség véleményét fogadjá el.

Elnök: A vitát holnapra halasztja s az ülést bezárja.

a vita további során első felelszólásának hszagait ki fogja töteni. Nevezetesen tudni kellene, van-e kilátás arra, hogy Ausztriához való viszonyunk törvényesen rendezve lesz, mielőtt a kereskedelmi szerződés tárgyalásához fogunk? A tarifa tekintetében a miniszter azt mondta, hogy a magyar mezőgazdaság olyan védelem talál benne, mint az ipar. Ez a magyar mezőgazdaság nézve végetes nyilatkozat, mert a tarifális intézkedések eddig a magyar ipart egyáltalában nem tudták megvédelelni. Felcsült azokat a rettenetes élelmiszer-árakat, amelyek Budapest és Magyarországon általában uraikodnak. Ennek is a drága vasuti vitelbér az oka. Végül kéri, fel akarja-e a kormány mondani az orosz és a szerb kereskedelmi szerződéseket: igen vagy nem?

Hieronymi: Károly Kossuth Ferencet az ipar tekintetében a diagnózisom egyetért. Tovább még és az iparfelesztést egyszerűen létkérdésnek tekinti, mert mindnagjobb lesz azoknak a népretegnek száma, melyeket a mezőgazdaság egymaga fenntartani nem képes. De ő nem hiszi, hogy az iparfelesztés egyetlen módja az önálló vánterület vagy a vánterület. Nálunk az iparfelesztés egyéb feltételei sinosenek még meg. Először is szükségünk van konsolidált viszonyokra, ez okból kell az Ausztriához való viszonyokat rendezni.

Barta Ödön: Los von Oesterreich!

Hieronymi: Arról beszélünk 1907-ben. Legelső feladatunk ezután az iparoktatás fejlesztése. Kiván, hogy szállítsák le a gimnáziumok számát, ellenben szaporítani kell az ipariskolákat.

Szál Kálmán: Ezt mondtam multkor egy törvényhatósági küldöttségnek, mely tőlem gimnáziumot kéri.

Hieronymi: Lehet, hogy eljön az idő, mikor csak az önálló vánterület fog Magyarországnak megélelni, de ma ez a pillanat még el nem érkezett. Áttér ezután a közlekedési politikára és azt hangsúlyozza, hogy az olesó közlekedési utakban van az iparpártolás leghatmasabb eszköze. Ezért vizintak létesítést ajánlja, elsősorban a Duna-Tisza-csatornát. A vitát holnap folytatják.

A horvát provizorium. **Lukács László** pénzügyminiszter a képviselőház mai ülésén törvényjavaslatot nyújtott be a Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországok között létrejött ideiglenes pénzügyi egyezmény meghosszabbításáról. A javaslat szerint a Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországok között létrejött pénzügyi egyezmény beokkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvényeknek hatálya az 1901. évi XLIX. törvények 1. §-ában megállapított határidőn túl még egy további évre, vagyis 1902. évi január hó 1-étől december hó végéig meghosszabbították.

Összeérthetetlenég. A képviselőház állandó összeérthetetlenégi bizottsága ma este 6 órakor gróf **Andrássy** Tivadar elnöklele alatt ülést tartott. A bizottság folytatta **Beck** Marcell képviselő összeérthetetlenégi ügyének előkészítését. Minthogy a beszerzett anyag pótlása és kiegészítése vált szükségessé, az állandó összeérthetetlenégi bizottság önlele kiközösíteni fog a még szükséges anyag beszerzéséről. A bizottság beoszló végül az eléje utalt egyéb összeérthetetlenégi bejelentések tárgyalását. Az állandó igazoló-bizottság előtt ez idő szerint nyolc összeérthetetlenégi bejelentés van. A bejelentett képviselők a következők: **Szent-istványi Árpád** (a ceorbái bírtok ügyében), **Győrffy Gyula** (két bejelentés az Engel-féle gépek ügyében és egy önbejelentés a Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál elfoglalt ügyének állása ügyében), **László Menyhért** (városi javak igazgatói állása miatt) és **Lurits Károly** (hazafiatlanság folytán való összeérthetetlenég).

BELFÖLD

A vita. A képviselőház holnapi, keddi ülésén folytatják a Néssli-féle mentelmi ügy tárgyalását. Szóléásra vannak kijelgyezve: **Ráth Endre**, **Vassonyi Vilmos**, **Bertha Miklós**, **Mohár Jenő** és **Rakovszky István**.

A kereskedelmi költségvetés. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután **Falk Miksa** elnöklele alatt ülést tartott, amelyen a kormány részéről **Szelli** miniszterelnök, **Léng** Lajos miniszter, gróf **Wickenburg** Márk államtitár, **Vargha** Gyula miniszteri tanácsos és **Papp Elek** osztálytanácsos jelenek meg.

A napirend előtt **Falk Miksa** indítványozta, hogy az ujonajavaslatok eszerdán kezdje a bizottság tárgyalni. **Kosováthy Béla**, **Barta Ödön**, **Hieronymi** Károly és **Kossuth** Ferenc teljeltelése után a bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kereskedelmi tárca költségvetése után fogja az ujonajavaslatokat tárgyalni.

A bizottság ezután folytatta a kereskedelmi tárca költségvetésének tárgyalását, melynek során **Kossuth** Ferenc szólt fel elősnek s hangsúlyozta, hogy nem látja tisztán a miniszter programját; iparfelesztésünk érdekében az önálló vánterületet kívánja és mai tarthatatlan állapotaink tekintetében utal különösen a malomipar veszteségeire s a gépipar helyzetére. A vánterületről legalább elvi kijelentéseket kíván s előre figyelmeztet arra, hogy a mezőgazdaság védelméért mi nem adhatjuk cserébe az osztrákoknak a magas iparvámokat.

Barta Ödön reméli, hogy a kereskedelmi miniszter

KÜLFÖLD

A Vatikán s a német császár. A **Figaro** vatikáni levelezője azt jelenti, hogy a pápa tegnap este megint fogadta **Beneler** metzi püspököt. Benzer ismételtan biztosította a pápát, hogy a német császár hajlandó a Vatikánt minden esetben támogatni, ha a vallásnak és az egyház érdekeinek szüksége van rá. Most csak az a kérdés, hogy honnan tudja ezt a francia levelező oly pontosan s ha értesülése helyes is, a püspök ur egyenesen a német császár megbízásából beszélt-e, aki erre a misszióra talán mégis inkább diplomáciáját használja föl; vagy pedig a privát véleményének adott kifejezést.

A „Vorwärts” legújabb leleplezése. A német szocialisták központi közlönye, a **Vorwärts** nyolcvanegy aláírással ellátott titkos iratot tesz közzé, amely fölszólítja a gazdagokat, hogy egyenkint ötszáz márkát adakozzanak oly alap gyűjtésére, amelylyel a **oszlósta nyomatványok terjesztését megakadályozzák.** A legközlebbi birodalmi gyűlési választások, mondja a fölhívás, kilencedfél millió polgárnak lesz szavazó joga s attól kell fénie, hogy a szocialista képviselők száma újra szaporodni fog; választóik száma többet tesz harmadfél milliónál és legfőbb ideje, hogy a konzervatív pártok tegyenek valamit a veszedelem elhárítására. A fölhívást **Krupp** nem írta alá.

Fordulat a német vámtarifa körül. Berlinből táviratozza tudósítónk: A vámtarifajavaslat tárgyában a kormány és a többség között meg egyezés jött létre. A kormány kész engedményeket tenni a vámbevételek hovafordításának kérdésében és az árpa vámtétele körül, de a gabonavámok tárgyában általában, továbbá a hus- és vágómarha-vámok és az ipari vámok leszállítása dolgában hallani se akar engedményekről.

A holt kéz Belgiumban. J. Warnant, lütichi belga ügyvéd „A holt kéz veszedelme Belgiumban” címen rópiratot adott ki, figyelmeztetvén az országot a klerikálisok részéről fenyegető veszélyre s statisztikai adatokkal bizonyítván be, hogy Belgiumban mint növekszik lassanként az egyházi férfiak száma. Warnant szerint 1846-ban 11.968 apáca és szerzetes volt Belgiumban, 1880-ban 25.462, 1890-ban 30.065 s 1900-ban 37.689. Míg Belgium lakossága 1846 óta egyharmadával megszaporodott, a szerzetesek és apácák száma megháromszorozódott. Franciaországban (melyben pedig szintén sok a szerzetes) 245 lakosra esik egy barát, Belgiumban pedig már 172-re s míg Franciaországban $\frac{1}{4}$ barát esik egy négyzatkilométerre, addig Belgiumban $\frac{1}{4}$. A szerzetesek számával párhuzamosan szaporodott a kolostorok száma is. 1846-ban 779, 1880-ban 1559, 1890-ben 1752, 1900-ban pedig 2221 kolostor volt. A rendek vagyonát fekvő birtokokban egy milliárd frankra becsülik, rengeteg egyéb ingatlannal, ingóval, készpénzzel is rendelkeznek, azonkívül idegen nevek alatt is vannak birtokaik, úgy hogy az összes szerzetesi vagyon mintegy 2-3 milliárdra rug. A szerzetesek száma a franciaországi kiutasítások folytán még inkább növekszik. A liberális sajtó nagy érdeklődéssel beszéli meg Warnantnak Kasszandra-szózatát, a klerikális lapok pedig, különösen a *XX. Siècle* és a *Bien Public* ékeletlenül dühöngenek s oly elkeseredéssel szólnak a rópiratról és szerzőjéről (ha már agyon nem hallgatják), amely világosan mutatja, hogy mily veszedelmesnek tartják Warnant támadását. Érdekes különben, hogy a *XX. Siècle* egyenesen annak tulajdonítja Belgium gazdagságát, hogy annyi kolostora van „s ezek segítik Belgiumot ahhoz, hogy a nemzetek élén haladjasson.”

A helyzet Szerbiában. Ugy látszik, a Markovics-kabinet is csak addig intézi az ország ügyeit, míg a radikálisoknak tetszik, s a királynak előbb-utóbb ismét velük kell tárgyalni. A király azonban — belgrádi hírek szerint, melyek hitelességét nem lehet ellenőrizni — nagyon el van keseredve a radikálisok ellen és kijelentette, hogy inkább lemond, semmint ismét a kormányra engedje őket jutni. Egyek azt a rémhírt terjesztik, hogy a Markovics-kormány a szkupstina feloszlatása után el akarja fogatni az összes radikális képviselőket. Természetesen kevés hitelt kell adni az ilyen tendenciós híreszteléseknek. — Szombaton este, amikor *Todorovics* szerb belügyminiszter a szkupstina épületéből hazafelé tartott, a tűzsérégi kaszárnyából három ismeretlen ember rálőtt, azonban a lövések közül egy sem talált. Az egyik a merénylők közül éles késsel kezében reá akart támadni a miniszterre, e közben azonban néhány arra cirkáló katonára a miniszter segítségére sietett és megmentették őt az orgykosok kezétől. A merénylőknek sikerült elmenekülnök.

As anarohisták ellen. A belga király ellen intézett merénylet után nem kellett hozzá valami nagy föstehetség annak a megfósolására, hogy Belgium kormánya nemzetközi akciót fog kezdeményezni az anarohisták ellen. Mint a *Daily Telegraph* brüsszeli levelezője értesül, Belgium és Olaszország között tárgyalások vannak folyamatban az anarohisták szigorúbb felügyeletére nézve. Az olasz kormány meg akarja akadályozni az olasz anarohistákat a kivándorlásban. Ugy lehet, hogy a tárgyalások egy nemzetközi anti-anarohistakongresszust fognak eredményezni.

Orosz kéz Macedóniában. A macedóniai állapotokról valamennyi orosz lap oly hangon kezd írni, mely nagyon emlékeztet a bolgár kegyetlenségek korában alkalmazott hírlapi stílusra, melynek utána tudvalevőleg nagyon hamar kitört az orosz-török háború. Ez annál figyelemremélőbb, mert az orosz hivatalos világ és közvélemény közt a macedóniai forradalmi mozgalmakat illetőleg évek óta nincs eltérés. A cár és tanácsosai kifelé ugyan a statusquo-politikát hangsúlyoztatják, a közvéleményt azonban a macedóniai fölkelés jeleneteinek kiszínezésével a legnagyobb izgatottsággal tartják. *Juskevics*nek, a pétervári *Vjedomoszti* szófiai levelezőjének a leírásai egyenesen hajmeresztők, *Juskevics* volt az egyetlen külföldi hírlapíró, akinek nemrég megengedték, hogy a lázongó területnek

északi részét beutazhassa. *Juskevics* azt írja, hogy a törökök védtelen aggodat agyonlőttek, asszonyokat és leányokat megbecstelenítettek, gyermekeket nyársra huztak. A *Filippói orosz alkonzul* is beutazta a minap a bolgár-macedon határt, hol százával gyilkelt össze a hajléktalan menekültek, s amit látott, arról elképzelhető színes leírást küldött Pétervárra. *Vosin*, a *Novoje Vremja* állandó levelezője szintén szakadatlanul közli a riasztó híreket, s hozzáteszi, hogy az oroszok nem tűrhetik el, hogy egy rokonfajú és hitű nép Oroszország nevével az ajkán menjen tönkre, kivált mikor Macedóniának a hatalmas Oroszországon és a kis Bulgárián kívül nincs egy barátja sem széles e számító világban.

HIREK

Budapest, november 24.

— **BUDAPESTI NAPLO.** November 30-án új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tiszteit olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejében gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A király állapota.** Bécsből táviratozzák, hogy a király állapota folyton javul. A kereszt-csont környékén egészen elmulat a fájdalom és éjjeli nyugalmát sem zavarja többé semmi. Ő felsége ma délben is hosszabb sétát tett a schönbrunni parkban.

— **A szász trónörökös halasete.** Drezdából táviratozzák, hogy a szerencsétlenül járt szász trónörökös már annyira jobban van, hogy orvosi jelentéseket nem adnak ki többé. A trónörökös a nap legnagyobb részét már ágyon kívül tölti. Előtt lábáról ma levették a költést s akkor kitűnt, hogy a bal sin- és lábszárcsont törési szélei simán egymáson feküdtek. A vérömés mérséklődött, a fájdalom aránylag csekély. A kötések megújításánál az előtört első lábszárat párnázott direkt sinekkel fixizrozták, amelyek előreláthatólag az állandó kötések alkalmazásáig ott maradnak.

— **A cárné betegsége.** Egy odesszai telegramm megfóljára azokat a híreket, amelyek a cárné egészségi állapotáról a *Daily Mail*-ban megjelentek. A telegramm azt mondja, hogy a cárné állapota egyáltalában nem aggodalomkeltő. Való, hogy a cárnét két hónapig idegességéből származott kedvetlenség bántotta, de a baj akkor se volt valami nagy, úgy, hogy a cár ellától attól a szándékától, hogy idegen orvos-tudóst hívasson a feleségéhez. Azóta a cárné állapota sokat javult és reménylik, hogy a livádai csöndes, nyugodt élet teljesen visszaadja az egészséget. Ezeket mondja a odesszai távirat a cárné betegségről, amelyről a *Neue Freie Presse* egy közleménye is megemlékszik ma esti számában, meg pedig a nagy hírességre jutott — *Philipp* ural kapcsolatosan. A cár spiritisztájának nagy befolyásáról az első szenzációk pétervári tudósítás után egyenesen megerősítő és cáfoló tudósítások érkeztek. Épp most érkezett hozzánk lapunknak egy ez idő szerint Pétervárotól jövő jeles barátjától egy levél amely azt jelenti, hogy *Philipp* urnak semmiképpen sincs olyan végzetes hatása a cárnra, mint ahogy híre terjedt. A cár öre idegzeti katonatermeszt, s éppenséggel nem hajszolja a negyedik dimenzió ismeretlen világát olyan mértékben, hogy annak megoldatlan titkai gyöngye bábbá alakíthatóak át. A *Neue Freie Presse* esti lapja mégis azt írja ma, hogy *IL Miklós* cár 1888-tól olyan erős hatalmat gyakorol a spiritiszta *Philipp*, hogy családi életébe is alaposan beavatkozhat, s így történt, hogy a cárné nem kipurálhatta az ő „pszichikai” gyógyító módját. De a gyógyítás balul ütött ki és sok tekintetben káros hatással volt a cárnára. *Alexandra Feodorovna* cárné betegségről ilyen értelemben ír a bécsi esti lap.

— **A Duna-Tiszamenti unitárius egyházkör** tegnap tartotta meg szervezőkét közgyűlését nagy érdeklődés mellett, *Ferencz* József püspök és *id. Daniel Gábor* főrendiházi tag együttes előkérésével. *Ferencz* József püspök nagyszabású emléki megnyitójában a szervezkedés szükséges voltát fejtegette s annak a meggyőződésének adott kitéjtést, hogy a fejlődés örök törvénye alól az egyházi és vallásos élet se képezhet kivételt. Kijelentette, hogy az unitárius egyház nem missziói egyház ugyan, de mindig a haladás eszméjének szolgálatában állott. Közben ünnepi istentisztelet volt, mely után megajották a választásokat. Kőri felügyelők lettek: *dr. Daniel Gábor*, a képviselőház alnöke és *Kovács* József hőmezővárosi gyáros, esperes lett: *Józan* Miklós helybeli lelkész, kőri jegyző: *Fáty* Ferenc polgári lelkész.

— **Pánaszlv kiállítás Pétervárott.** A *Novoje Vremja* közli, hogy Pétervárot az 1904. évben pánaszlv kiállítást rendeznek. A rendező-bizottság felszólítást intéz az összes szláv népekhez, hogy ipari és gazdasági termékeikkel képviseljék magukat a kiállításon.

A rendező-bizottság gondoskodni fog arról, hogy a kiállítók, akik a kiállítás tarta alatt Pétervárot akarnak tartózkodni, megfelelő kalauzólsában és olcsó ellátásban részesüljenek. Hasonlóképp a bizottság log gondoskodni a kiállított tárgyak eladásáról is.

— **Petőfi barátja.** Kevesen vannak immár életben azok közül, akik Petőfi küzdelmes ifjúkorának szemtanúi voltak. S még kevesebben, kik az ifjú Petőfi barátságával dicsekedhettek. Ez utóbbiak közül hunyt el az egyik folyó hó 21-ikén Pápan; szentgyörgyi *Fudor* Gyula. A szentgyörgyi *Puzdorok* a legregyibb nemes magyar családok közé tartoznak. Egyik őstik Mátyas király alatt Szebenben királybíró volt. A Jagellók idejéből származó nemesi oklevélük a miniatúr-festészetnek valódi remeke és e nembem a ritkaságok közé tartozik. Az eredetileg szász származású család a tizenhetedik században került a Dunántulra, ahol Veszprémmegyében telepedtek le és századokon át gazdag magyar földesurak voltak. A 71 éves korában elhunyt *Puzdor* Gyula 1842-ben, midőn Petőfi Károlyvárosból a katonaságtól 9 napra Pápara került, a kollégium növendéke volt. Nevelője, helyesebben mentora, a későbbi jeles filozofus, *Domanovszky* Sándor révén ismerkedett meg Petőfivel. A szintén verselgető fiatal *Puzdor* boldognak érezte magát, ha a már akkor is elismert poetái tehetségű Petőfi társaságában lehetett. Petőfi gyakori és szívesen látott vendége volt *Puzdor*éknak s nem egy ismert költeménye született meg e kedves körben. Midőn Petőfi rajongó lelke vágát követve, 1843-ban Pozsonyba indult, a fiatal *Puzdor* volt az, ki a városból kikísérte s a gyalogszerrel induló Petőfit — hideg téli idő lévén, jó kivánatain kívül teli kabátjával is megajándékozva, bocsátotta utnak. Az őreg ur, ki szerencsétlen családi körülmények folytán hatalmas vagyonát (nagy birtokát, az ajkai köszönbányát) egészen elvesztette, mindenkor büszkén emlékezett meg Petőfivel való barátságáról. *Puzdor* Gyulát 23-án kísérték örök nyugalomra. Temetésén a város egész intelligenciája jelen volt.

— **A kveszor halála.** Az egyetem ornárol gyászlobogó hirdeti, hogy *Mandák* Dezső kveszor, a tudományegyetem régi, hűséges tisztviselője az éjszaka 43 éves korában meghalt. Halála annál tragikusabb, mivel két héttel ezelőtt nősült meg. Tegnap este még jól érezte magát. Délután sétát tett a városban s este józúben megvacsorázott. Ejel 11 óra tájban hirtelen rosszul lett. Fialat felesége orvosot küldött, de mikorra az megérkezett, *Mandák* már meghalt. Megállapították, hogy szívizomhűtés érte. Halálát sokan fájdalomi fogják mert mint kveszort, évek hosszu során át nagyon sokan ismerték és előzékenységeért és egyéb jó tulajdonságaiért mindenki szerette. Temetése, amely iránt az egyetem tanácsa intézkedik, holnap délután 3 órakor lesz a Zöldta-utca 42. számú gyászszobából. A tudomány-egyetem rektori hivatala gyászjelentést adott ki és az elhunyt ravatalára koszort helyezett.

— **A makói Kossuth-szobor.** A makói Kossuth szobor-bizottság mai ülésén pályázat mellőzésével a főgműnium előtt felállítandó Kossuth-szobor elkészítésével *Kallós* Edét bízta meg. A költségekre rendelkezésre álló összeg 20.000 korona.

— **Hó Velencében.** Immár rendszeressé lesz, hogy miheyit beáll a tél, Velencében leszik a hó. A legkimagaslóbb ékességűtől megfosztott laguna-városban a napokban bevezetésül erős vihar dühöngött... Egy görög hajó a kikötőben zátonyra jutott, egy lennel telt bárka elsüllyedt, tízezer líra kárt okozva a gazdájának. A vihar azért meghozta a havat és a Márktéren, ahol a *Campanienak* még elakrihatatlan végző romjai hevernek, most egy hóhalom van. De nemcsak a Márk teret borítja hólepel, hanem egész Velence.

— **Rákosi Jenő előadása.** Szerdán délután 4 órakor tartja XI-ik évi rendes közgyűlését a *Dunántúli Közművelődési Egyesület* *Pallavicini* Edő orgróf elnöklete alatt és egy alkalommal *Rákosi* Jenő másodolnok előadást fog tartani „Az egygyermekrendszer a Dunántúl” cím alatt.

— **Sztrájkolók a hadbírósság előtt.** *Gemben* ma nagy érdeklődés mellett, teljes nyilvánosság előtt kezdte a hadbíróvárszék tárgyalni annak a 17 katonának és altisznek pörtét, akik október 8-án a bohévrásra nem vonultak be ezredeikhez. Összesen 804 hadkötelest helyeztek e miatt vád alá, de 17 kivétellel valamennyien nyomos okkal igazolták magukat, a vádlottak padján ülők azonban kereken kimondták, hogy lelkiismeretük nem engedte, hogy cserben hagyják sztrájkoló társaikat s esetleg ellenük alkalmazták fegyvereiket. A tárgyalás lassan halad. *Byss* kőrkatonát egyszerű dezertálásért két havi fogházra ítélték.

— **Szegény gyermekek felruházása.** A budai szegény gyermekek felruházó egyesület tegnap tartotta egész csöndben ezidei felruházását a II. kerületi Medve-utcai polgári iskola helyiségében. Százhusz szegény iskolágyermek kapott kétezer korona értékben teljes telt öltözetet. Nem volt semmi hiányosság, csupán *Róna* Ignác elnök mondott néhány szót a gyermekekhez, mire *Ullmann* Hugó titkár szótesszotta a ruházatot.

— **Égő petroleumforrások.** Borsiból táviratozzák, hogy a petroleumforrások, a finomítottak, a gépházak és az irodáépületek husz óra óta lángban állanak és ha nem sikerül hamarosan gátat vetni a tüzvésznek, akkor borzalmas katasztrófa fog beállni. A Rothschild-féle tizenhat táma már majdnem teljesen elpusztult s most a tűz átharapozta a Trotzinsky, Manzinsky és Klocki petroleumtárnákra. Tizenkét petroleumforrás a tornyokkal együtt néhány száz kilométernyi területen csupa lángtenger és Napotka városrészt is porrá égett. Valószínű, hogy a tüzvészben sok emberélet esett áldozatul, de eddigelé csak egy munkásnak holtstílusát sikerült megtalálni. Hogyha a tűz a Perub-Mikkuti-féle petroleumreservoirokig terjed, akkor menetetlenül elpusztul az egész telep. A kárt még megközelítőleg sem lehet megállapítani. A leégett tárnák egyenkint 15–15,000 koronába kerültek. A szakértők attól tartanak, hogy a források a tűz következtében kiapadnak. Oltásról szó sem lehet. Az elégett tiszta petroleum értéke sok száz ezer koronára ugrik.

— **Cake-vaik.** Egy új tánc került át állítólag Európába Amerikából, s annak a neve cake vaik. Az amerikaiak a négerektől tanulták és ez az exotikus eredet nem lesz akadály annak, hogy az idén már a londoni és párisi szalonokban is elfoglalja a helyét. És ez annál is inkább szenzációs karrier, mivel a cake vaik eredetileg hastánc volt. Az amerikaiak azonban már megfigyelték bocsájuk világkörüli útjára, hogy egy mire az európai szalonokba és tánctermekbe ér, talán különb lesz, mint azok a táncok, amelyekben művelt urak és hölgyek eddig is szép rekordot értek el a tombolásban. A tánc neve egyébként onnan ered, hogy ezt a táncot eredetileg egy nagy kalács (cake) körül járták, amelyet a győző, vagyis a legjobb táncos nyert el.

— **Huszonhárom évig kőrözött sikasztó.** A hetvenes évek végén történt, hogy egy Frank Kristófi nevű serfőz, aki csehországi születésű ember s évekig Budapesten tartózkodott, az osztrák fővárosból 13,000 forint elikkasztása után megszökött. Hasztalan kőröztek a rendőrségek, nem került meg. Frank Kristófi Amerikába menekült, ott meggazdagodott s most visszatért Bécsbe. A rendőrség felismerte s ma letartóztatta.

— **Perotti második temetése.** Triestből jelentik lapunknak: Perotti Gyulának, Operaházunk egykori kitűnő tenoristájának holtstílusát exhumáltak a milánói temetőben és átszállították Triestbe, ahol a protestáns temetőben tegnap helyezték örök nyugalomra. Perotti életében gyakran mondogatta, hogy a triestzi temetőben szeretné örök pihenőhelyét megtalálni és mikor Milánóban érte el halála, tisztelői rögtön akciót indítottak az átszállításához szükséges összegek előteremtésére. Az Operaház igazgatósága, halásját akarván leróni egykori kitűnő művésze iránt, a múlt évben előadást rendezett erre a célra és a befolyt jövedelmet az exhumálás és elszállítás költségeire fordították. A magas C lovagja most már ott pihen a triestzi rózsák árnyékában, amelyeknek illatát annyira szerette.

— **Halálozás.** Irís Herman e hó 28-án 70 éves korában Budapesten meghalt. Temetése helyén, 26-án délután 2 órakor lesz a Dohány-utca 96. számú gyűszűházban.

— **Orvtámadás egy bankban.** Berlinből jelentik, hogy tegnap ott, egy a Friedrichs-Strassén lévő bankban fényes nappal rablói korszakos kísérlet következett el. A 99-ik számú házban van Schweitzer és Társa bankháza amelyben rendszeren utasok szoktak megfordulni pénzváltás végett. Szombaton este egy fiatal ember tért be ebbe a bankba s néhány érmet kért, amelyre egy kosztümös úrnőre volt szüksége. Tegnap reggel újra megjelent ez a fiatal ember s ismét érmekeket kért. Az alkalmazott a kirakathoz ment, a honnan ki akarta venni az érmekeket, de az ismeretlen egyszerre hátulról megtámadta s törével kezében a hátába szurt. A segéd menekülni akart, a merénylő utána sietett, de elesett s kezéből kiejtette a tör, aztán hirtelen fölemelkedett és elrohant. A segéd utána sietett, de az utána összerogyott. Az összecsedült emberek megfogták a merénylőt akinek sikerült magát kirántani s elmenekülni. Azután a Spreehez rohant és a folyóba vetette magát. Egy rendőr utána ugrott s partra hozta. A merénylő Moser Károly huszonhétéves bádgos.

— **Titokzatos halál New-Yorkban.** Megint van miről beszélni New-Yorkban. Különbő körülmények között meghalt egy Remington nevű uriember, aki May van Alenel, egy többszörös milliomos hölgyvel volt eljegyezve. A newyorki előkelő társaság Remingtont prolektárnak tekintette, mert csak harmincezer dollár évi jövedelme volt. Három hónappal ezelőtt kellett volna megházasodnia, amikor egy este klubjában, Newportban holtan találták. Azt beszélték, hogy öngyilkosságot követelt el. A minap aztán az Edward öccse a New-York Journalnak levelet írt,

hogy birtokában van írott bizonyítékoknak, amelyek szerint Robert nem lett öngyilkos, hanem meggyilkolták. A tettesek Edward szerint az előkelő világban keresendők.

— **A kifli-háború.** A fővárosi péksegédek és sütőmesterek ismert mozgalmának egy újabb, komoly epizódja játszódott le ma reggel 7 órakor a Király-utóban Klemens Sándor, a pékek ipartársulatának jegyzője a sütőmennykírdással megbízott segédek ellenőrzése szempontjából ma reggel bejárta a dolgozó pékmeisterek műhelyeit. A pékmeistereknek azt a határozatát ugyanis, hogy hétfőn nem adnak friss süteményt, a pékmeisterek közül többen nem tették magukévá. Klemens Sándor ellenőrző utjában beállított többek között Glaser Miksa pékmeisternek Király-utca 56. számú péküzletébe. Mikor onnan kilépett, 40–50 péksegéd megtámadta. Botokkal, ököllel rohantak neki, öldre teperték, ütötték verték. Klemens erre szorult helyzetében elűtötte revolverét, mire a tömeg — az időközben odaérkező rendőrök láttára megutamodott. A támadók közül a rendőrök Fried Lázár, Benes György és Müller Pál péksegédekét elfogták, de igazolás után haza eresztették őket. Klemens sérülései nem komoly természetűek. A további botrányok kiküldetésére a rendőrség kelő számú rendőrök kivezénylésével intézkedett tett.

— **Házasság.** Debreczeni Jenő, Debreczen város gázgyáranak igazgatója vasárnap délután vezette el-tárhoz a dohány-utcai zsidó templomban Fuchs Erzsikét, Fuchs Lajosnak, a Magyar-Francia-biztosítótársaság igazgatójának leányát. Az előkelő násznép sorában megjelent a közeletnek, a gazdasági és irodalmi életnek számos kitűnője, köztük Sándor Pál, Vintai Soma, Pichler György, Wolfner Tivadar, Neumann Armin országgyűlési képviselők. László Leó udvari tanácsos, Köhner Zsigmond a hitközség elnöke, Krausz Lajos, Gelléri Mr királyi tanácsosok a Magyar-Francia és az Első Magyar Általános Biztosító Társaságnak tisztviselőikara tisztelettel stb. Az esküvői szertartást dr. Kohn Sámuel főbíró vezette, aki szívhez szóló beszédet intézett az ifjú párhoz.

— **Pollatschik** Alfréd fővárosi ékszerész Cseriből eljegyezte Adler Jolánát, Adler Henrik budapesti magánzó leányát.

— **Pollatschik** Lajos aranylángyáros jegyet váltott Szegedi Nándor ékszerész leányával, Rózsika kisasszonnyal.

— **Walmann** Lina Baranya-Mágócsról eljegyezte Wellisch Gizella kisasszonyt, Wellisch Lajos dombóvári kereskedő leányát.

— **Kazakok a főváros közelében.** A rendkívül zord időjárás, melyhez teljes szélsőség csatlakozik, a Mátra erdősegeiből egészen Budapest környékéig szorította a farkasokat. A központosítási két nagy kopófalca az erős és tartós száraz így miatt most vadászat helyett gyakorta csak sétálni kénytelenek. A sétáni vezetők kopók elül ma reggel két hatalmas orosk menekült a főhi dűlök alatt elhúzódozó kiszáradt széles nádasba. A nádas mélyébe azonban behatolt Szőke János mezőőr és a himarkaszt két jó lövéssel letartotta. Az elejtett vad teljesen kifejlett hatalmas példány, két méter és három centiméter hosszú. Kijöttek és valamelyik iskola gyűjteményének adják.

— **Jég a Dunán.** A földművelésügyi miniszterium vizsaja osztráchoz érkezett jelentések szerint a Duna Pozsonytól egészen Mohácsig zajlik. A fővárosnál bekövetkezett erős jégzajlás miatt a csavargózs-közlekedést ma délben megszüntették.

— **Öngyilkos testvérek.** Badenben, Bécs mellett egy ötáni fogadóban föbelátte magát Lecher Ludovika és Anna, egy főerdőmester két leánya, akik Olmützből érkeztek Badenbe. A szerencsétlen leányok, akik közül az egyik 40, a másik 30 éves volt, a tükör előtt követelték el az öngyilkosságot. Tettüknek okát még nem tudják, mert hátrahagyott leveleiket nem bontották fel.

— **Készrekerült ékszerlovaj.** A zágabai rendőrség a budapesti-fiumei gyorsvonaton ma letartóztatta Berger Árpádot, a két hónap óta kőrözött ékszerlovajt, aki szeptemberben megszökött ezredéji Budapestről, azóta álmév alatt rejtőzött s időközben egy ékszerészől 5000 korona értékű drágaköveket lopott. Budapestről titkos rendőrök érkeztek Zágárra a katonasőkevény ékszerlovaj átvételére.

— **Egy örült anya rémtette.** Borzalmas esetről ad hírt eperjesi tudósítók. Egy örült anya megölte három apró gyermekét, Konecsni Annán, a Finta községi kántor feleségén egy idő óta az örültség jelei mutatkoztak. Tegnap örülési rohamában levágta három gyermeke fejét. Mikor a férje hazament, mosolygva mutatta neki a három levágott gyermekfejét: — *Levágtam három csirkét!* — mondta a kétségbeesett embernek. A szerencsétlen örült érisz áll helyzeték.

— **Elkeseredett oltérás.** Fink Rozsó 37 esztendő oltérás, aki Újpesten, a Tavasz-utca 48-ik számú házban lakott, már régebb óta óta szerelmi viszonyt folytatott egy csinos gyári munkásleánnyal. A leány pár héttel ezelőtt elhagyta Finket és tudni sem akart róla többé. A boldogtalan ember egyre kérlelte a leányt, hogy térjen vissza hozzá s ma is megtette ezt, de ismét rideg visszautasításra talált. Ez annyira el-

keserítette a szerelmes oltérást, hogy hasamont, ott-hon egy nagy konyhakéssel szíven szurta magát s azonnal meghalt. Holtstílusát az újpesti temető halottsházába vitték.

(x) **Kávé-, tea- és rum-különlegességek** legolósóbban kaphatók Fratelli Deisinger-cégnél Budapest, Ferenciek-terem, királyi bérpalota. Raktárak Fiume, Triest.

(x) **Makacs baj** a szász és köztvény, de gyógyítás a Zoltán-féle kondososel biztos. Utazja 2 korona. Zoltán győrtárában, Budapest, V. Sötétér-utca és Szabadság-ter sarkán.

A Nemzeti Múzeum száz esztendeje.

Budapest, november 24.

Holnap lesz a százesztendő fordulója annak a napnak, amelyen gróf Széchenyi Ferenc főkamaramester tizenöt ezer kötetből álló könyvtárának följajlásával megvetett a Nemzeti Múzeum alapját. Száz esztendő nagy idő, de egy mindent magábaölelő múzeum keretében nem sok, különösen olyan időkben, aminek nagy részében minden egyébbe inkább be voltunk foglaltva, mint a múzeum kincseinek gyarapításával. A múzeum fejlesztésében igazán produktív korszak csak a legutóbbi harminc esztendő. Az alapítás évétől 1877-ig éppen csak az alap volt meg a nagy intézményhez. A gyűjtemények rendezetlenek és csekélyértékűek voltak s minden szak szétszórt. Negyvenhétől hatvankilencig előbb a szabadságharc, azután meg az elnyomatás bénított meg minden tudományos törekvést. Hatvankilencben kezdődik a munka, aminek az eredménye a Nemzeti Múzeum mai nagy gazdagsága.

A múzeum emlékkönyvében lapozgatva, a száz esztendő történetében ezreket az érdekes adatokra akadunk:

1802-dik évi november hó 25-ikén kelt gróf Széchenyi Ferenc m. kir. főkamaramesternak az az alapítólevele, melylyel mintegy 15,000 kötetből álló könyvtárát, valamint földarozs, kép- és éremgyűjteményét egy magyar nemzeti múzeum létesítésére, nemzetének följajloltta. Ezt az alapítást 1807-ben iktatták törvénybe és a nagymelkű József főherceg nádor olyan szervezeti szabályzatot alkotott, amely szerint az intézetet közvetlenül a nádor vezeti. 1808-ban Grassalkovics herceg Hatvani-utcai telkét ajándékozta a Múzeumnak, melynek épülete azonban nem ezen a telken, hanem a gróf Bathány Antaltól és magánbirtokosoktól 1818-ban 263,850 váltófórintért megvett telken épült.

1847-ig József nádor maga gondoskodott a Múzeum gyarapításáról. A hatóságok, a önmesség és a nemesek velekedve buzgókodtak a Nemzeti Múzeum alapjának létesítésén, amelyre 558,528 forintot gyűjtöttek. A törvényhozás pedig a Múzeum épületének emelésére 500,000 forintot, a Jankovich-féle gyűjtemény megszerzésére 125,000 forintot ajánlott meg. Ugyancsak elrendelte a törvényhozás, hogy a nemzeti felkelési alap fölös jövedelmeit a múzeum-alaphoz csatolják.

Alapítása óta nem kevésbé hányató volt a Múzeum gyűjteményeinek sorsa. Kezdetben a mai központi papnövevényben, majd a tudomány egyes régi központi épületében, utóbb 1818-ban a mostani múzeumi telken állott régi épületekben és egy része a Jankovich-féle házban, a barátok terén volt elhelyezve. Közben a francia háborúk idején 1805-ben Temesvárra és 1809-ben Nagyváradra kellett a gyűjteményeket vinni és becsomagolva elrejteni. 1833-ban pedig a barátok teréről az árvis elől kellett vele menekülni. Végre 1846-ban felépült a Múzeum mai épülete.

Első igazgatója volt Miller Jakab Ferdinánd, akit 1808-ban a Széchenyi-féle könyvtár örvére, 1812-ben pedig a Múzeum igazgatójává neveztek ki. Miller halála napjáj, 1823-ig maradt igazgató, utána 20 évig ideiglenes állapot következett. 1823-tól 1827-ig Haliczky Antal régiségtáji ér, 1827-től 1843-ig Horváth István könyvtári ér, mint helyettes-igazgató vezette az intézetet. 1843-ban a Múzeum épület befejezésének közlekedével rendszer igazgatóvá Kubinyi Ágostot neveztek ki, aki 26 évig maradt a Múzeum élén.

A végleges épület megnyitásával, 1847-ben a Múzeumban új korszak vette kezdetét. József főherceg, a Múzeum eddigi gondviselője, elhunyt, a tisztviselőket rosszul fizették és az abszolút korszak alatt mind zilálabb lett a múzeumi alapvagyon helyzete. 1858. óta az országos alaphoz kapott segélyösszegeket és a király 1867-iki körúta alkalmából a királyi várépítési alaphoz utalványozott számára 50,000 forintot. 1854-ben bizottság is alakult a múzeum ügyeinek rendezésére. 1859-ben a magyar hölgyek 25,000 forint adományukkal bebotorították a Széchenyi-könyvtár dísztermét. 1862-ben gróf Andrássy György országbíró elnökletével és dr. Römer Flóris jegyzőséggel mellett összeült a tizenkét tagú bizottság a

Muzeum ügyeinek rendezésére. A bizottság javaslatairól a királynak a helytartótanács tett jelentést. A javaslat szerint szükségtelen a külön igazgatóság, mert ennek munkáját egy állandó bizottság intézné hivatalában mégis 1860-ig megmaradt Kubinyi Agoston igazgatónak. Akkor azután helyébe Pulszky Ferenc lett az igazgató.

1870-ben állították be először az állami költségvetésbe a Muzeum szükségleteit 67.757 forinttal, amelyből csak 26.000 forint a Muzeum saját jövedelme, a többi állami hozzájárulás. Első teendő volt a könyvtár rendezése. A természetiek tára is annyira fejlődött, hogy az állattartól önállóítani kellett a növénytárt és az ásvány-öslénytárt. 1871-ben a kelet-ázsiai expedíció tárgyaiból alakult a néprajzi osztály, míg a régi kézműves osztály a József-műegyetemre tételezt át. Számos műtárgyat vett még át a Muzeumtól az Országos Képtár, az Iparművészeti Muzeum és a magyar Történelmi Képcsarnok. Legújabbán bővült egy vegytani, az állattári és lényképzési laboratóriummal és ugyanitt megnyitott a magyar ornitológiai központ.

1872-ben Pauler Tivadar miniszter gróf Mikó Imre elnöklésével bizottságot küldött ki, melynek javaslataira vizitációval rendezette be a Muzeumot, a gyűjteményeket biztosította, meghatározta egyúttal, hogy az öröknek nem szabad az őrizésük alatt állóhoz hasonló gyűjteményvel birniok. A bizottság ajánlotta a Muzeum attikai művészi kiképzését és a lólopósházának művészi restaurátását.

1880-ban Jókai Mór elnöksége és báró Radvánszky Béla jegyzőségével új bizottságot küldtek a Muzeum ügyeinek megvizsgálására. Ennek a bizottsági tevékenységnek következménye volt a könyvtárnak kizárati és könyvtári részre való szétosztása. A bizottság el akarta törölni a talált kincseknek a fiscust illető egyharmad kötelese részét és ezzel is elősegíteni a Muzeum gyarapodását; azonban ez nem sikerült.

1887-ben a sajtóban és a képviselőházban támadások érték a Nemzeti Muzeum akkori vezetését. Új bizottság kiküldése lett az eredménye az akciónak. A bizottság ezuttal Berzeviczy Albert államtitkár vezetésével alakult meg. A bizottság a vádakat ugyan alaptalanoknak tartotta, mindazonáltal azonban működésben maradt 1894-ig, amely időig több javaslatot készített az épület és a gyűjtemények érdekében. Legnevezetesebb javaslata volt: egy új természettudományi muzeum építési terve 1,341.600 forintért és ugyancsak tervet adott a Muzeum külső díszítésére 625.807 forint értékűre. E tervek közül azonban, sajnos, egyik sem került megvalósításra.

Mindazonáltal Pulszky Ferenc igazgatása alatt museologica szempontjából nagyot haladt az intézet. Az osztályokat kiváló szakutódok vezették, akik tevékeny részt vettek a tudományos élet fellendítésében. Számos bel- és külföldi kiállításban vett részt a Muzeum. Legutóbb gróf Zichy Jenő ázsiai expedíciója után és Biró Lajos kutafásai és gyűjtései folytán erősen bővült a Muzeum.

A Muzeum 100 éves fejlődéséről a következő adatok nyújtanak áttekintést. 1802-ben 15 000 kötet könyv, 1152 kézirat, jelentékeny térképgyűjtemény és 2575 darabból álló numizmatikai gyűjtemény vetelt meg az alapját. Most pedig az 1901. évi Népszámot a millenniumival is összehasonlítjuk, a következő adatokat nyerjük:

	Az alapítás éve	1906 végén	1901 végén
1. Könyvtár	1802.	660.000 drb	828.979 drb.
2. Régiségár	1809.	210.746 „	292.488 „
3. Állattár	1870.	300.000 „	1.235.865 „
4. Ásványtár	1803.	79.060 „	88.019 „
5. Képtár	1826.	460 „	640 „
6. Növénytár	1817.	400.000 „	422.006 „
7. Népr. tára	1872.	9.790 „	24.612 „
Osszesen:		1.860.056 drb	2.950.569 drb.

Az utóbbi években tehát kivált az állattár, a néprajziak tára és a könyvtár szaporodott erősen. Évről-évre az összes tárákban több mint száz ezer darabbal több a gyarapodás. Még pedig 1897-ben 103.183-mal, 1898-ban 116.863-mal és 1901-ben, az utolsó évben csak maga a könyvtár 126.979 darabbal és a többi tárák együttvéve 62.282 darabbal szaporodtak.

A gyűjtemények értéke négy év előtti becslés szerint 11,218.000 korona. Még pedig a könyvtár 5.160.000 korona, a régiségár 1,834.534 korona, az állattár 448.542 korona, ásványtár 1,630.186 korona, növénytár 608.678 korona, néprajzár 496.160 korona, képtár 900.000 korona. Ma már a Muzeum értéke a 12 millió koronát is jóval meghaladja.

(A jubiláris ünnepségek.)

A Magyar Nemzeti Muzeum jubileumi ünnepének reggelén Szechenyi Miklós gróf győri püspök az egyetemi templomban csöndes misét mond. dédátját-

nak, a muzeumlalapotó Szechenyi Ferenc grófnak emlékére. Szalay Imre, a Muzeum igazgatója pedig ugyanaznap reggel koszorut helyez József nádor szobrának a talpazatára.

A jubiláris diszgyűlés délelőtt 11 órakor kezdődik a Muzeum nagytermében. Szechenyi Ferenc gróf szobrának leleplezését az eredeti tervől eltérően, a hideg időre való tekintetből, rövidebbre szabták. A diszgyűlés után Szalay Imre igazgató a teremben kéri föl József Agost főherceget a leleplezés megengedésére. A vendégek egy része erre a kerthez megy, ahol leleplezik a szobrot. A szoborra koszorut tesz a Nemzeti Muzeum, a Széchenyi-család, a muzeumok országos tanácsa és főfelügyelősége s a kolozsvári egyetem. A diszgyűlésen és a leleplezésen számos küldöttség vesz részt, közte Nagy-Czank köztség képviselőtestülete Babics győri kanonok vezetésével. — A jubileum második napján, november 27-én nyílnak meg a Muzeum új kiállításai: a hadtörténelmi és Delhaes-gyűjtemény, melyet dr. Hampel József igazgatóór rendezett, a Szechenyi országos könyvtár kiállításai dr. Fejérfalussy László igazgatóór műve s Biró Lajos néprajzi kiállításai.

A jubiláris ünnepségek kezdetül lényes estély lesz holnap, kedden a Muzeum dísztermében és előcsarnokában. Szalay Imre, a Nemzeti Muzeum igazgatója, mint magánember rendezi az estélyt, melyre a kormány tagjai, a Szechenyi grófok és a külföldi és hazai küldöttségek a Muzeum tisztviselői és közéletünk kitünőségei hivatalosak.

Krupp halála.

Budapest, november 24.

Még csak nem is von, egyszerűen csak Herr Krupp. Ez volt az ágyúkirály neve az esseni óriás gyártelepen s amikor excellenciát ur lett belőle s a munkások egy része hajlandóságot kezdett érezni magában arra, hogy változtatson az egyszerű tituluson, körlevelet bocsátott ki a százézer ember királyra, hogy ő ezután is egyszerűen csak Krupp ur maradjon. A most már halott ember nemes intencióinak tett tehát eleget a gyártelep igazgatósága, amikor ilyen szövegű plakátokon adta tudtára a munkásoknak azt, hogy meghalt a gazda.

A gyárhoz tartozó embereknek mély ajdálommal adjuk tudtára, hogy nagyrabesült és szeretett Krupp urunk agyszűtés következtében meghalt.

Ebben a megdöbbentően váratlanul jött halálesetben egész csomó érdekes szempont vehetők egymással. Hogy Krupp jó kenyéradó volt, azt bizonyítja minden munkása. Aki jártak a Krupp-féle gyártelepen, érdekes dolgokat mesélnek arról, hogy milyen igazán polgár az esseni kis birodalomban a munkás, Csinosak, tiszták, tágasak a munkásházak, fürdő, színház, kaszinó áll a munkások rendelkezésére, tisztas elbánásban részesül, becsületesen fizetik s mindennek mostanáig maga Krupp ur volt a lelke. Hogy ezután is így lesz-e, azt még nem lehet tudni, de valószínű, hogy tisztelben tartják annyira az alapító szellemét, hogy nem rombolják le alkotásait. — A gyártelep természetesen üzembn marad. Az özvegy száll, az ő halála után Krupp legidősebb lánya. — Ezzel szemben nem érdektelen gondolkozni azon, hogy vajjon csak-ugyan jó szolgálatot tett-e az igazság ügyének az első sorban a munkások érdekében szerkesztett szocialista Vorwärts, amikor, talán nem is éppen megbízható értesítések alapján bizonyára legalább is hozzájárult ahhoz, hogy hamarabb haljon meg Krupp ur. Százézer munkás embérséges gazdája, akinek kezéből az óriás vállalkozás sorsa olyan kezekbe is kerülhet, amelyekben nincs a munkás ügye abban a biztosságban, ahogy megpihent a Krupp ur gondjaiban. Lehet ezen gondolkozni, bár a Vorwärts nem ismeri el a tépelődés jogosságát. Krupp haláláról mindössze két sorban emlékezik meg s azt mondja, hogy a haláleset megátoltja abban, hogy folytassa a Capriszigeten történt erkölcselenségek leleplezését.

Essenből telegrafálják, hogy Krupp Artur tegnapelőtt este kilenc órakor kapta meg nagybátyja halálának híré. Eppen színházban volt, ahol filharmónia hangversenyt hallgatott. A halálhír nagyon megrendítette és másnap reggel Essenbe utazott.

A családban rendkívül sok részvétélváltat és levél érkezett. A Vorwärts ellen megindított büntető eljárás folytatni fogják, mert nem Krupp, hanem az ügyesség indítványozta az eljárás megindítását.

A Kölnische Zeitung szerint azok a közlemények, amelyek arról szóltak, hogy Krupp rövid idővel halála előtt ismét Capri szigetére készült, teljes-séggel alaptalanok. Két hónappal azelőtt, amikor az olasz lapok először kezdték Kruppot támadni, elkecserepedt mondtotta, hogy soha többé nem megy Capri szigetére. Ugyanígy nyilatkozott Krupp egy ízben Vilmos császár előtt. Az utóbbi években

Krupp a császár személyes kívánságára főképpen haditengerészeti találmányokkal foglalkozott; nem annyira üzleti érdekből, mint inkább a császár kívánságára történt, hogy Krupp annak idején megvásárolta a Germania-hajógyárat.

Berlinből jelentik: Az államügyesség tovább folytatja a vizsgálatot a Vorwärts ellen, de vádat még nem emelt. A bűnügyi rendőrség meggyőződött a felől, hogy a szocialdemokraták vezetői már maguk is bizonyosságot szereztek, hogy a Vorwärtsot a Krupp ellen intézett támadásokkal felülítették. Ilyen körülmények közt kérdésessé vált, vajjon az államügyesség vád alá fogja-e helyezni a Vorwärtsot. A család részéről csak abban az esetben van helye a vádemelésnek, ha bebizonyítható, hogy a rágalmazás tudatosan, sértő szándékkal történt.

Essenből táviratozzák, hogy Krupp orvosai jegyzőkönyvet vettek fel, amelyben megállapították, hogy Kruppot, aki különben is a véredények elmeszesedésében szenvedett, a Vorwärts rágalmai annyira felizgatták, hogy a nagy felindulástól szélütést kapott.

A holttestet Essenbe szállították s a ravatalt egy kis házban fogják felállítani, amelyben Krupp nagyatya az első kísérletet végezte az öntött acél-ágyúcsövekkel.

Essen, november 24.

Krupp tilkos tanácsos özvegyéhez a német császár a következő táviratot intézte:

Epp most veszem a megrendítő hírt, hogy férje mindnyájunkra néve váratlanul elhunyt. A császárné és én melyen megindulva önmel együtt gyászoljuk a boldogultat, aki oly hirtelen ki lett ragadva ama törekvésből, hogy a sors által reáruhazott hatalmas feladatot a legszigorubb kötelességteljesítésben betöltsé. Adjon az Ursten önnék és leányainak erőt a súlyos csapás elviselésére, melylyel önököt most sújtotta. Vilmos I. R.

A német császárné a következő táviratban kondoleált:

Még egyszer személyesen ki kell fejeznem önnék kedves Kruppné, mennyire megrendített ér ének korai halála és mily bensős részvételt gondolok önre. Isten oltalmazza és vigasztalja önt és kedves leányait mély fájdalomukban. Augusta Victoria.

FŐVÁROS

(*) A költségtetés. A pénzügyi bizottság ma délután folytatta a költségeloirányat tárgyalását. Ezuttal a bevételek rovatát bírálták meg. A házbér-krájcar jövedelmeknél Ehrlich G. Gusztáv indítványára az előirányzott 3,520.000 koronán túl még 50.000 koronát vettek föl. A rendkívüli bevételek fejezeténél előre nem látott különféle bevételek címén 900.000 korona van főléve. Herzog Péter és Freyer Hugó kiadósa, hogy ilyen fiktív tétel szerepeljen a bevételek sorában; mert hiszen ebbe a 900.000 koronába be van véve az az 580.000 korona is, amit Keoskemény elikkasztott, amennyiben ez az összeg még megkerülhet. Ez pedig nem reális dolog; föl lehet ugyan venni ennek az összegnek is egy bizonyos százalékát, de az egészet semmi esetre sem. A polgármester a válaszában kijelentette, hogy a kérdéses 900.000 korona zárószámadásilag jóva van hagyva s így nem engedheti meg, hogy ezt a tételt szavazás után döntse el. A többi tételket szó nélkül elfogadják. Ezzel az egész költségvetési előirányzatot letargyalta a bizottság és a költségvetés mérlege most már a következőképp alakul:

Rendes kiadás 33,625.563 korona.
Rendkívüli kiadás 1.566.912 „
Rendes bevételek 36,593.510 „
Rendkívüli bevételek 1,291.670 „

A rendes kiadásoknál 32,053 korona hiány s a rendkívüli kiadásoknál ellenben 34.758 korona fölösleg mutatkozik s így a végleges eredmény 2705 korona fölösleg.

(*) A Nemzeti Zenede kérelme. Hirt adunk róla, hogy a pénzügyi és gazdasági bizottság, most, a költségvetés tárgyalásának a során, a többiek közl törölte azt a 12.000 koronás tételt is, amelyet a tanács a Nemzeti Zenede segélyekésére övét az előirányzatba. Az intézet vezetősége ma délelőtt, Gobbi Alajos vezetésével küldöttölegleg tisztelettel Halmos János polgármesternél, kerve a támogatását a segély megadásában. A polgármester kijelentette, hogy ő nem elleni ennek az összegnek a megszavazását, hanem a döntés a közgyűlés, amely elé csütörtökön kerül az az ügy.

(*) A millenniumi emlékmű. A Városliget előtt, az Andrássy-ut torkolatában már felállították a millenniumi emlékművet. Csak a szobrok hiányzanak még az oszlopokról. Az emlékművet azonban deszkakerítés zárja el. A sétátereke felügyelő bizottság minap tartott üléséből előterjesztést tett a tanácsnak, intézkedjék, hogy a kerlést, amely nagy mértékben akadályozza a közlekedést, távolítsák végre el.

(*) **A görög-katolikus temploma.** A budapesti görög-katolikus egyházközség ma küldöttséggel tisztelgett **Halmos János** polgármesterénél, **Szabó Jenő** főrendiházi tag vezetése alatt és arra kérte, adjon a főváros helyet az 6 egyházközségüknek. A polgármester azt a megnyugtató választ adta, hogy a tanács már gondoskodott róla, hogy a szegényháztéri régi római katolikus templomot megkapják.

(*) **A fővárosi tanítók nyugdíjügye.** Sok panaszerült fel az utóbbi időben a fővárosi tanítók, főleg azok özvegyeinek nyugdíjazása körül tapasztalt hatóságai intézkedések miatt a tanítóság körében. A bajok orvoslása végett a Budapesti tanítóktestület a maga kebeléből most harminc tagból álló bizottságot küldött ki, melynek feladatává tette a fővárosi nyugdíjazászatnak alapos átdolgozását. E bizottság tegnap alakult meg és megválasztotta az előadót, akik tanulmányozni fogják a különböző nyugdíj-törvényeket és szabályzatokat s e tanulmányok alapján fog hozzá azután a nyugdíj-bizottság a nyugdíj-szabályzat átdolgozásához.

(*) **Új rend a városvezetésben.** A tanács a központi városvezetés teljesítendő biztonsági szolgálata érdekében nagyobb utasítást dolgozott ki, melynek rendelkezése szerint a fővárosi szolgásmegyeztől jóváhívva köte és delután 2-9 óráig inspektorok tartani. A jelzett órákban naponta 4-4 szolgálnak a városvezetésben maradni, akik bejárják az összes helyiségeket, ügyelnek a rendre s a gyanús egyeneteket kötelesek átadni a rendőrségnek. Este 9 órakor azután tapasztalataikról jelentést tartoznak tenni a gondnoknak. Az új rend e hó végén lép életbe.

SZÍNHÁZ, ZENE

Vendég szereplések a Népszínházban. Az utóbbi napokban sűrűn merültek fel különböző hírek különböző népszínházi vendég szereplések dolgában. Ezek a hírek nem voltak híján az olyan tendenciáknak, mintha a vendég szerepléseknek valami pikáns háttérrel volna és holmi báborúdi rejteik mögöttük. Felütnő volt bennük az adatszűrés és a dátumokra való hivatkozás, holott a tendenciájuk már teljességgel téves és az adataik is olyanok, hogy a legjobban a színház igazgatóját leplek meg, aki már napokkal előbb tények gyanánt olvasta, amit akkor még el se kezdett és voltaképp csak ma delután valósított meg. A Népszínháznál egyáltalán nincs szó egy bizonyos vendég szereplésről, hanem többnemű vendégjétekről, amit a szükség javall, a műsorviszonyok kívánának és a Népszínház igazgatójának az a törekvése és a bérleti szerződésben is vállalt kötelezettsége, hogy a Népszínház színpadán a szerződéssel lekötött örökön kívül megszólaltassa azokat, akik vagy a múltban szerzett érdemeik, vagy a jövőhöz fűződő várakozásuk következtében hivatják arra, hogy tudásukat a közönséggel e színpad közvetítésével közöljék. Teljesen téves, hamis és az adott viszonyok közli lehetetlen is a dolgok olyan beállításra, mintha itt valami szándék leplezetnék. Igen jó világosságot vet erre a Népszínház igazgatójának, **Forstól Kálmán**nak alábbi érdekes nyilatkozata, amely egyszerűségi igazolása annak, hogy a Népszínház vezetése igen öntudatos és teljességgel nem szenved abban a kapkodó kedvben, amelyet joggal lehetne a szemére lobbantani, ha elhatározásában olyan öletszerű volna, amilyenek egyik-másik hírelési feltüntet. **Forstól Kálmán** nyilatkozata, amelyet ma egy munkatársunk előtt tett, így hangzik:

— Mikor új bérleti szerződésünk kuszóben a Népszínház művészi együttesét az új ciklusra szerveztem és tudott dolog volt előttem, hogy a Népszínház fennállása óta dicsőségben tagja, **Blaha Lujza** asszony ez őszön már kénytelen helyét a Nemzeti Színházban elfoglalni és tehát reá már csak vendég gyanánt számíthatok, a színház fokozott terheire való tekintettel is, de legkivált művészi meggyőződésemhez képest úgy hoztam az új szervezetet tető alá, hogy a színháznak az egész öt éves ciklusra szerződéssel lekötött starja csak egyetlenegy van: **Küry Klára** kisasszony. Sikerült a Népszínházban egy újabb esztendőre megtartani **Hegyi Aranka** asszonyt oly formán, hogy fellépett díjjakkal ide-estől kiváló tagja a színháznak és jog is még maradni remélhetőleg hosszú időn át. És örömmel jelenthetem, hogy a **Nemzeti Színház** igazgatója megengedte, hogy **Blaha Lujza** asszony ne csak régi szerepében vendég szereplhessen egyszerűen, de új szerepét is kredíthozon a Népszínházban. Mégvan tehát továbbra is a népszínmű támaszátka. De számítok ez irányban is (maga **Blaha Lujza** asszony bucsujában neki hagyta örökül) **Küry Klára** kisasszony tehetségére, amelyen a Népszínház másora felépül. **Küry Klára** kisasszony szerződéssel havi tizenhat fellépésre van kötelezve, de többet játszik és én azon vagyok a színház érdekében és a közönség kedvéért, hogy mentül többet. Röviden, amennyit csak bír fizikai ereje és a sok próba szerint, amennyire sok új feladata kötelezi. Bizonyos számú estét a színház és a közönség örömeire ellát **Hegyi Aranka** asszony,

bizonyos időközökben szerencsételti a színházat **Blahe** is, de a színháznak havonként 34, sőt a tervezett újusági előadásokkal 38 olyan estéje van, amelyet feltétlen el kell látni. Gondol az előrelátással. Minthogy pedig egyelőre semmiféle szerződési szándékomban nincs, mert semmi új teherrel a színház anyagi mérlegét alatrálni nem akarom, a betöltetlen estéket minden további kombináció kizárásával, jeles, vagy biztató vendégekkel kell ellátnom. Ez a tiszta igazság. Ehhez képest legelső sorban **Arányiné Wein Margit** asszonynak, a fényes nevű énekművésznőnek tettem ajánlatot, aki azonban elfoglaltsága következtében nagy sajnálatomra nem fogadhatta el. Különböző kezdte volna meg a ciklust.

Fedák Sári kisasszonyt tulajdonképpen még egy kötelesség köti a Népszínházhoz, a szerződése megszegéséért épp azért nem pereltem eddig, mert kívántam és reméltem is, hogy vendégfellépésekkel kárpótol és jelenthetem, hogy ma delután — s nem hetekkel vagy napokkal ezelőtt — kötelező ígéretet tett, hogy december közepén játszani fog a Népszínházban, magyar operettben, amelyet számára írtak. E darabról igen helytelenül íródott, hogy már a múlt héten elfogadtam, mert még csak szombaton, e hónap 22-én olvastam fel nekem a szerzők és némi pótlás után csak ma fogadtam el előadásra.

Vendég szereplési ajánlatot fogok tenni **Komáromy Mariskának**, hogy néhány kiváló szerepében a Népszínházban játszó. Ugyancsak vendégképpen már felléptek **Anday Blanka**, **Komlóssy Emma**, **Kállay Lujza**, **Feledi Boriska**, **Szekély Irén** és még fel fogom léptetni a vidékeknél néhány neves énekes színésznőjét. Mindez természetesen történik és szükséges, hogy ami hézag a játékrendben mutatkozik, zökkenés nélkül kitöltődjék és a műsor mentül változatosabb legyen. Akik itt valamiféle manővert sejtettek, vagy sejtettek, rosszul ismernek engem és a színház személyzetét, amelynek minden egyes tagja kivétel nélkül örömmel és koncilianusan fogadja vendégképpen új **Fedák** kisasszonyt, mint minden olyan vendéget, aki a színház nagy és komoly munkájához valamiben hozzájárulhat. A méltatlan híresztelések rosszul szolgálják a színház nyugalmas munkáját.

Hangverseny. A **Royal-terem** koncert dobogóján ma este egy fiatal hegedűművész jelent meg, akit a műsor „new-yorki virtuoz”-nak nevezett. **Gross Felix**, új tudjuk Budaposten született és mint gyermekkorú került Amerikába, majd onnét Brüsszelbe, ahol **Laaye** keze alatt fejlesztette tudását. Ebben a torzborz hajzatu halvány hegedűjátékosban sok a temperamentum, amelyet szemmelátható legerésege még nyugtalanabbá tesz. Technikája meglepő még napjainkban is, amely már a növendéktől is megköveteljük, tónusa meleg és szívesh szól, vonókezelése különös és semmiféle mintára nem emlékeztet. **Wieslawsky II.** hegedűversenyét tette műsorának homlokára, tehát olyan munkát, amely pótiát és tökéletes technikus követel. **Gross** előadása mindvégig érdekes volt, még ott is, ahol cigányos szabadságával ellenmondásra kényszerített. A Laio-éle orosz részletekben lüktető ritmus érvényesült, míg a komponista saját szerzeményei kevésbé érdekelték. Lobogó keleti hévvel játszotta ráadásul **Goldmark** hegedűversenyének andantóját. — **Bárdossy Irén** a kedvelt énekesnő nagy sikerrel énekel. Tiszta stílusérteket kellett elismernünk egy **Händel-éle** áriában majd pedig bensőséges érzést és poetikus fölülgását német dalok tolmácsolásában. A közönség meleg elismeréssel ünnepelte a finom ízlésű énekesnőt.

III. Richard a Nemzeti Színházban. A **Nemzeti Színházban** holnap, kedden **Shakespeare** tragédiája, **III. Richard** kerül előadásra. A főszerepeket következők játszzák: **Gyenes** — **Richard**, **Mihályi** — **Henrik**, **Monár** — **Georges**, **Gabányi** — **Morion**, **Gál** — **Buckingham**, **Beregi** — **Hastings**, **Szacsay** — **Stanley**, **Jásnai Mari** — **Margit királyné**, **K. Hegyesi Mari** — **Lady Anna**, **Szacsayné** — **Erzsébet**, **S. Fái Szeréna** — **Jork hercegné**.

Kamara-zene. A **Grünfeld-Bürger**-kvartett, amelynek oly kiváló érdemei vannak a kamarazene népszerűsítése körül, vasárnap delután tartotta meg ebben a színpadban harmadik hangversenyét a **Royal-teremben**. A műsor udjomsága **Siklós Albert** h-moll vonósnygyese volt, amelyet a közönség fölöttébb szívesen fogadott. **Siklós** az új nemzedék egyik legértékesebb tehetsége, aki mai udjomságával a kamarazene terén is sikert aratott. Művén még meglátszik az iskola nyoma, de a hivatott tehetség is. Az első tétele mintha a rokokó rízspara fehérlénék; a fölöttébb teletetés témát sok formai ügyességgel vezeti be; az *andante* a modern elegia fogalmának jele meg: a mélyeséges gyászban vigasztaló akkordok hangzanak föl; a legnagyobb sikere volt a *scherzónak*, amely tele van lüktető jókedvvel és hamisítatlan elmésséggel. A szerző többször hivatik ki a dobogóra. A hangverseny vendégeként **Polányi Elemér**, a jeles zongoravirtuóz üdvözöltetük, aki **Saint-Saëns** zongora-kvar-

tettjének zongoraszólamát fölényes elmésséggel és briliáns technikával cevegte el, ami annál nagyobb érdeme, mert az a könnyved és elegáns tónusa műtele van technikai nehézségekkel. A közönség lelkes ünnepele a kitűnő művészt, aki a fölhangzó tapeshihart **Nocturno** című francia elmésségű művének mesteri tolmácsolásával közönte meg.

Új eredeti opera. A **Magyar Királyi Operaháza** igazgatósága előadásra elfogadta ifj. **Arányi Emil Ködkirály** című egyfelvonásos fantasztikus operáját, melynek szövegét **Pásztor Árpád** írta. A nagytehetségű fiatal zeneszerző ezideig több orkesztrális művével keltett feltűnést, a mult esztendőben egy szimfóniáját a filharmonikusok is előadták s így művészkörökben nagy várakozással és érdeklődéssel néznek első színpadi alkotása elé. A **Ködkirály** bemutatója még ebben a színpadban lesz.

A Vigaszínház bemutatója. **Molnár Ferenc** új bohózata, **A doktor ur**, melynek pénteken lesz a bemutatója a **Vigaszínházban**, a színház legkiválóbb tagjait foglalkoztatja. A darabban mellékszerep alig is van. **A doktor ur** premierjén lép föl ebben a színpadban először **Osúlag Teréz**, aki a darab 10 nő szerepét játszza. A darabot tulajdonképpen **Hegedűs** viszi és a kiváló művész méltán legjobb szerepei közé sorozhatja azt a kedves és eredeti figurát, amely mozgóat szeleme az egész oslekműnynek. Hálás és tipikusan pesti alakot játszik **Góth**. **Arányolában** kitűnő alkalmat nyílik a szerző szatirikus megfigyeléseinek érvényesítésére. Ugyancsak hálás szerephez jutott **Nikó Lina**, **Varsányi Irén**, **Fenyvesi, Szerényi és Tapolcai**. **A doktor ur** bemutató napjait minden este a **Louise** kerül színpadra, amelynek tegnapi előadására is dégg elkt minden jegy.

Növendékek hangversenye. **Somogyi Mór** zongoraművész konzervatóriumában vasárnap tartották meg az első hangversenyt, amely bizonyítékát adta a növendékek lelkismeretes vezetésének. A sikerült hangverseny során a zongorajátékban kitűnő a **Nagy** testvérek, **Intköczy Tibor** és **Mészáros Margit**; szép hangjakkal kitűnő **Markus** és **Székely** kisasszonyok s különösen tetszett **Várnay Ida**, aki **Somogyi Mór** hangulatos **Tavaszi dalai** adta elő színes árnyalással. A hegedűszólyban a **Kanizsai-növér**ek **Fropper** és **Venetianer** játszottak tiszta intonációval. A közönség sokat tapsolt a növendékeknek.

Cs. Alszeghy Irma gyászja. **Cs. Alszeghy** Irmit, a **Nemzeti Színház** jeles művésznőjét, súlyos csapás érte; édesanyja, aki hosszabb időn át betegeskedett, meghalt. A művésznő szerepét a **Szentiványi** díom tegnapi előadásán, ennek következtében, **T. Vasvári Jolán** vette át.

Népszínház. Szombaton este lesz az idei színpad első udjomságának, **Paul Férier** énekes bohózatának. **As anyós**nak bemutató előadása, amelyre **Komor Gyula** iordításában most készült a Népszínház szemelvénye. A darab nagy hatással került színpadra **Ma belle mere** cím alatt Párisban s kacagató jelenetei **Kovács Mihály**, **Nyárai Antal**, **Németh, Solymosi, Ujvári** személyesítésében nem fogják hátasukat a Népszínházban sem előveszteni. **As anyóst** **Láng Etel**, a Magyar Színház volt kedvelt komikája fogja játszani s ez lesz első nagyobb szerepe a Népszínházban. Elsőrendű szerepe van még **Ledofszky Gizellának**, **Szirmainak**, **Kiss Mihálynak** és **Pázmán Ferencnek**, a Népszínház új tagjának. — A Népszínház kedden újra színpadra hozza **Csicséri Bors** és **Taras** népszerű bohózatát, az **Egy görbe napot** és ez előadásán **Wewress**-hezinté szerepét **Láng Etel** játszza először.

Justh Zsigmond borbortája. **A hit** tegnapi előadása után a Népszínház színpadán névtelen levelet adtak át **Rózsa Miklósnak**, a darab szerzőjének. Ezüst babérlevél volt benne, amelyen nagy betűkkel ez volt írva: „1902. XI. 22. **Egy levél a Zeiga babérfájáról**, melyet te fényesen kiérdemeltél.” A gyengéd figyelem, mely valószínűleg **Justh Zsigmond** családja köréből került ki, meglehetően bizonyosá annak, hogy mily kegyelettel osingenek az elhunyt író emlékére meg ma is azok, kik környezetében ételek a egyuttal gyöngéd elismerés a hit szerzőjének.

Karfióvétel próba. A Magyar Színház kibővíténekkarát s alkalmis énekeseket és énekesnőket keres. E előbbi *csütörtökön, delután 3 órakor* karfióvétel próba lesz a Magyar Színház színpadán, amelyre jóhangú és szép színpadi megjelenésű énekesek és énekesnők jelentkezhetnek.

Bertram-hangverseny. **Bertram Tivadar**, a bayreuthi előadások ünnepeit hőse, aki tavaly betegsége következtében kétszer is lomondott a budapesti közönségnek, december elsején tartja meg egyetlen hangversenyét a **Royal-teremben**. Műsorát ropant érdekesen állította össze és a közönség nagy várakozással néz a művészi esemény elé. Közreműködik még **Mován-Olden** kamara-énekesnő, a nagy művésznő, **Bertram Tivadar** felesége is, aki némethon legkiválóbb cizmái szopránja.

Coquelinné Berlinben. **Coquelinné** a hírneves francia színművésznőnek, újabb vendégjátéka jövő hónap vége felé lesz a berlini udvári színházban. A művész három estén fog vendég szerepelni.

**** Útes a színészegetületben.** Az Országos Színészegetület igazgatótanácsa december 2-án délután 3 órakor tartja meg rendes havi ülését a színészház nagytermében. Erre a tanácsülésre a vidéki tanácsosok közül *Balla Kálmán* és *Hevessi Gábor* hívták be.

**** Vidéki színeszt.** Esztergomban, Bárdy Károly színtársulatán tegnapi délutáni vendégszerpelet *Galambo* Mariska kisasszony, a már több színpadon szép sikereket aratott fiatal szubrett-énekesnő, kit szülővárosának, Esztergombának a közönsége ezúttal látoit először a deszkákon. A fiatal művésznő a *Góndok* Művésztársulatán mutatkozott be s nemcsak nem hazudtolta meg a jó hírnevet, amely föllépését megelőzően, hanem valóságos ováció tárgya lett bájos, csengő hangjával és finom játékkal, mely öt egyenesen az elsőrendű operett szerepekre predestinálja. Hangja minden fekvésben tömör és üde, játéka pedig hol érzelmes, hol hamiskás, úgy a mint a szerep megkívánja. De mindig diskrét és kifogástalan. A közönség el volt ragadtatva mindattól, amit ez a sokoldalú fiatal tehetség nyújtott s az ismétlések és taposk szakadallanul érték egymást az egész előadás alatt. Valóságos kár — mondja levelezőnk — hogy *Galambo* kisasszonyt szerződés köti egy vidéki társulathoz, mert bármelyik fővárosi énekes színpadnak csak diszkrét s nyereségére válnék

**** Francia színtársulat Budapestben.** A *Frédéric Achar* vezetésé alatt álló, s jelenleg *Oroszországban* játszó francia színtársulat december 11-én este tartja a Magyar Színházban első előadását. Be fogja mutatni a *Louise*-t, a *Nelly Rozier*-t, a *Les deux écoles*-t, továbbá a *La dame de chez Maxime*, a *Coup de Foudre* és a *Family Hotel* című boházokat, amelyek közül a *Louise*, a *három grácia* (*Family Hotel*), az *Osztrigás Mici* (a *dame de chez Maxime*) és *Zsába* a budapesti közönség előtt is ősmertek már.

**** Magyar művésznő Berlinben.** *Tessényi Margit* a kiváló zongoraművésznő nagy sikerrel hangversenyezett november 17-én Berlinben, a Beohstein-teremben. Hangversenyén, mely iránt igen nagy volt az érdeklődés, képviselve volt a berlini magyar egyesület, a nagykövetség és a művésztársulat. A fiatal művésznőt, ki most Münchenbe utazik, számos kihívással és virágokrával tüntették ki.

**** Sarah Bernhardt új szerepe.** *Sarah Bernhardt* alighogy németország körútról visszatért, hozzátogott annak az új darabnak az előkészítéséhez, melynek 10 női szerepét kreálni fogja. Ez a darab *Hervey*nek *Thérèse de Mercoeur*-ja s hősnője a nagy francia irodalom ismert hősnője, aki résztvevő a Bastille ostromában s aki végül a rémuralomnak szintén áldoztatva lett. A darab újv táján fog előadásra kerülni *Sarah Bernhardt* párisi színházában.

**** Hauptmann Gerhart új darabja.** *Hauptmann Gerhart*, a *Takácsok* szerzőjének, *A szegény Henrik* című darabja jövő hónap első napjaiban kerül bemutatásra a *berlini* Deutsches-Theaterben. Néhány napra a *berlini* bemutató után a *bécsi* Burg-színház adja elő a darabot.

MŰVÉSZET

□ **A Pál kiállítás.** A Nemzeti Szalon jónnan átalakított termeiben a kiállítás két első napján igen sok látogató volt, kik élvezettel szemléltek a korán elhunyt művész alkotásait. A látogatók között voltak: gróf *Széchenyi Béla* koronaőr, báró *Bohus Zsigmond*, gróf *Andrássy Gyula* és *Tivadár Földes*, *Concha* és *Lánczy* udvari tanácsosok, *Halmos polgármester*, *Pekár Gyula* és *Kammerer Ernő* országgyűlési képviselők stb. A vételek is igen szépen nyilatkoztak meg a kiállításra. A karácsonyi vásárból mindjárt az első két napon elkelt egy sereg műtárgy, melyeket vevők azonnali el is vihettek.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ **A Kóczán-díj.** A magyar tudományos akadémia mai üzenésű ülése eldöntötte a tragédiának szánt Kóczán-díj pályázatát. A bíráló-bizottság jelentését *Heinrich Gusztáv* készítette és adta elő. Az idei Kóczán-pályázat tulajdonképp megismétlése a két év előttié. A Kóczán-díjat ugyanis az alapítvány értelmében ki kell adni a viszonylag legjobb darabnak, ha azonban ez a darab nem áll irodalmi színvonalon, a kérdést megújítandó. Az Akadémia 1900-ban kiadta a jutalmat *Vasváry Gyula László* a *hun* című tragédiájának, de megtagadta a darabotól az irodalmi értéket. Ennek következtében az Akadémia újabb hírdetett pályázatot magyar történelmi drámára V. István, IV. László és III. Endre korából. A határnapig (1902. május 31.) kilenc dráma érkezett be, melyeket *Gyalai Pál*, *Heinrich Gusztáv* és *Herczeg Ferenc* bíráltak meg. A VIII. számú darab (*István herceg*) nem jöhetett tekintetbe, mert onokán küldetett be; a többiekről nem sok jót mond a jelentés. Főleg gyengék a bírálók szerint a IV. László korát tárgyaló darabok, nemcsak drámái vagy költői érték, de még nyelv, stil és verselés tekintetében is. Csak két darab érdemel figyelmet. Az egyik: *Isteni ítélet*, mely V. István király korában játszik és szerzője-

nek erős költői tehetségéről tanuskodik. Kevésbé költői, de jóval drámaibb az V. számú tragédia: *A királyné*, amelyben szintén csak a háttér történelmi. A oseklevény III. Endre, az utolsó Árpád korában játszik. Ágnes királyné magtalan; a főurak azért nővért, Idunát akarják a trónra ültetni. A testvérek szerelmi vetélkedése folytat Agnes meggyilkoltaita Idunát, mire a király kolostorba küldi nejét. A darab igen jól van megoszlva, szinzerű és hatásos. Verselésé ügyes, nyelve drámai. De a jellemek rajza csak tekintetben kifogásos, a befejeés pedig nem megnyugtató. Versenyfársai közt kétségtelenül a legügyesebb és irodalmi színvonalon is áll. A bizottság gyengéi mellett is egyhangulag ajánlja a jutalomra.

A jelölgés levél felbontatván, kiütött, hogy a pályanyertes tragédia szerzője: *Földes Imre*, aki tavaly *A király arája* című vígjátékkal nyerte el a Kóczán-díjat. A pályakoszoruzott szerző még egészen fiatal ember, nincs még 21 esztendő, de már rég jelét mutatta izmos költői tehetségének. A magyar leszámítóló bank tisztviselője. Mai tárookban egy igazán szép költeményét közöljük, amely szintén azt igazolja, hogy ez a fiatal ember olyan kaliberű tehetség, akinek szép jövőt lehet jósolni az irodalomban. A *Kóczán-pályázat* döntését megelőzőleg *Fehér* Ipoly tiszteleti tag mondott emlékbeszédet *Hollósy* Jusztinián levelező tag felett. Az emlékbeszéd meghallgatására egyházi életünk számos kitünősége is megjelent közöttük *Bubics* Zsigmond kassai püspök, *Fraknói* Vilmos címzetes püspök, *Halgó* Cyprán tihanyi apát és mások. Az emlékbeszéd írója kinek *Hollósy* Jusztinián egykor tanára volt, szépen eseteitelle Hollósy-nak, a szerény és mély tudású benedekrendi szerzetesnek harmonikus élete-útjátát Végül *Szily* Kálmán írótkár tett jelentést a folyó ügyekről. Tíz évvel ezelőt egy „névtelen mérnök” nagyobb összeget küldött az Akadémiának, hogy évente 100—100 koronával mérnöki munkákat jutalmazzon. A *névtelen mérnök*, aki életében megnevezni nem akarta magát, *Féck* József, a minap elhunyt miniszteri tanácsos, akinek özvegyéhez most az Akadémia részvértarot intézett.

□ **A Kisfaludy-Társaság** e hó 26-án, szerdán délután 5 órakor ülést tart az Akadémia heti ülés-teremben. Tárgysorozat: 1. Folyó ügyek. 2. Költemények *Dalmady Gyöz*d rendes tagtól. 3. *Fadruss Máttyás* szobra, tanulmány *Alexander Bernát* rendes tagtól. 4. *Francia költők*ből, műfordítók *Vargha Gyula* rendes tagtól. 5. *Kezelmé* *Mária*, elbeszélés *Rákosi* Viktor rendes tagtól. 6. Zárt ülés.

□ **Az Országos Közepiskolai Tanáregesület** budapesti kürs szerdán, e hó 26-án délután 5 órakor az egyesület helyiségében (VIII. Eszterházy-utca 14.) ülést tart. Amelyen dr. *Wessely* Odón előadást tart a magyar irodalomtörténet tanításának módszeréről. Vendégeket szivesen látnak.

VIDÉK

— **(Pestvármegye közgyűlése.)** *Pestvármegye* törvényhatósági bizottsága ma délelőt kezdte meg öszi közgyűlést *Beniczky* Ferenc főispán elnökelete alatt. Nagyobbára a községek költségvetését és számadásait tárgyalják, előgadvá a választmány javaslatait. Nagyobb élénkség mutatkozott az iránt a felebbezés iránt, amely nem tud belenyugodni abba, hogy a községek 300 koronát szavazott meg egy *Kossuth* Lajos aroképére. A felebbezés második bírő azzal áll elő, hogy semmielő képneg vagy jelvénynek nincs helye a községek tanácssteremben, ha onnan eltávolították a feszüllet. A közgyűlés a felebbezést elutasította, csakalakozott a főügyész véleményéhez, hogy a feszüllet eltávolítása a *Kossuth*-arokép ügyével kapcsolatba nem hozható. Aztán a közgyűlés elhatározta, hogy a *Rákoskeresztr* mellett alakult *Munkás-Otthon*-telepnek ezennel *Rákoskeresztr*-liget legyen a neve. Majd a jövő évi közigazgatási és gyámhatósági szükségletet 584.792 koronában állapították meg.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Eső után köpönyeg.** *Hegyi* Antal esongrádi plébánosot a váosi püspök felüggasztotta a plébánosi teendőktől s utasította, hogy a plébániát hagyja el. *Hegyi* a püspök határozata ellen a primáshoz, majd a római szentszékhöz folyamodott, de egyáltalán nagy néptömeg élén megjelent a osongrádi paróchián s mintán azt bezárva találta, lakatost hozatott, felnyitatta a plébánia ajtaját s a tömeget felhívta, hogy buroait vigye be a paplakba. Ez ellen a kirendelt adminisztrátor, *Dropka* Károly, a szoiagabíró és esendörök tiltakoztak, mire *Hegyi* a tömeget ellentállásra igarta. A szegedi törvényszék *Hegyi* Antalt és 38 társát magánlakásértéért és izgatásért fogta perbe, de csak *Fehér* Imrét, *Nagy* Istók Rókusát és *Nagy* Józsefet mondta ki büncsónék izgatásért. Öket egyenkint egy-egy hónapi államfogházra és 50

—50 korona pénzbüntetésre ítélte. *Hegyi* Antal és a többi vádlottat felemtette. Az ügyészség föllebeszette a táblához, ahol a törvényszék ítéletét helybenhagyta. A Kuria ma tárgyalta *Saskely* Ferenc ügyésszemmiségi panaszát s *Nedeczky* Odón referáciájá alapján az elsőbírósgyi ítéletet részben helybenhagyta, a *Hegyi* Antalra vonatkozó részt azonban helybenhagyta s őt magánlakásérté büntette miatt hétéves börtövre ítélte. Ez a súlyos ítélet azonban nem igen érinti már *Hegyi* Antalt, mert azóta tudvalegleg *America* szabad levegőjét szívja hűséges fegyvertársával, *Sima* Ferenccel együtt.

§§ **Az Aranykönyv.** A hírhedt *Carles de Aur* oimű oláh könyv ügyében, mint *Kolozsvárról* táviratoz-
szák, ma kezdődött meg az esküdtárséki tárgyalás. A vádlott *Peacatian* V. Tivadár. A bíróság elnöke báró *Szentkereszty* Zsigmond, bírák *Szász* Béla és *Reinhold* Artur. Közvádóló dr. *Dániel*, védő *Bredicean* ügyvéd. Az esküdtárséki megalakítása után fölofvastak a terjedelmes vádiratot. Ennek megtörtéttével az elnök jelenti, hogy a védő több szakértő tanár és író kihalgatását kérte arra nézve, hogy az inkriminált könyvben foglalt történelmi adatok valóik és más művekben is megjelentek. *Dániel* közvádóló a történelmi bizonyítást föllőselegesenek tartja, a bíróság erre elutasította a védő kérelmét, ami ellen ez szemmiségi panaszt jelentett be. Ezután az elnök fölofvastatja a könyv bevezetését és előszavát, hogy a bíróság tájékozást nyerhessen a könyv irányára nézve. Ma, d rendkívül részletesen és öszeüjögően ismereti a könyv tartalmát. A könyv tartalmának ismertetése során *Bredicean* védő megjegyzi, hogy olyan részt is fölofvastak a könyvből, amely nincs inkriminálva.

Elnök: Igen, de hiszen éppen a védelem érdekében ismertettem a könyvet.

Védő: Semmiségi panaszt jelent be. Az egyik pontnál, amelyben a vádlott arról szól, hogy a 48-as törvényekben semmi sincs az egyenlőség, szabadság és testvériség eszméiből, az elnök csodálkozik azon, hogy a vádlott, mint intelligens ember, ilyen állít. A 48-as törvényekben — ugymond — sok van, ami kétségtelenül a szabadság, testvériség és egyenlőség elveinek érvényesülése. Ohajtom önnek gondolkozásmódját megismerni.

Vádolt: Arra értem, hogy a nemzetiségi törvények később hoztak. Egyébként az, amit ott irtam, csak frázis. Ki tudja, hol vettem.

A következők jelezteknél megjegyzi az elnök: — Azt látom, hogy ön minden rosszat bevett a könyvébe, amit más nemzetiségek is állítottak.

Vádolt: A többi nemzetiségek mozgalmát is bevettam.

Elnök: Azt írja, hogy *Baththyány* miniszterelnök bizonyos irányban utasította az ügyészségeket. Hogy irhatott ilyen, hiszen akkor nem is léteztek még királyi ügyészségek?

Vádolt: Nem én írtam, hanem átvetttem egy *Frágában* megjelent *Der Slovak* című folyóiratóból.

Elnök: Azt állítja, hogy a magyarok egyetlen receptje a börtön. Ez már mégis csak erős állítás. Minő alapon tette?

Vádolt: Nem én tettem, csak átvetttem.

A következők jelezteknél fölított a közvádóló. — Ideje, — ugymond, — hogy felszólaljak. A perrendtartás megengedi, hogy a vádlott érinkezzék védőjével, de tiltja, hogy minden kérdés után a feleletet a védő adja. Itt pedig a feleleteket folyton a védő sugja.

Elnök: Nem hallottam. Jóhiszeműleg járok el és jóhiszeműséget várok. Azt hiszem, intelligens emberrel van dolgom. Ha ezt még egyszer ismétli, élek tegyelmi jogommal.

A bizonyítási eljárás befejezése után, dr. *Dániel* Lajos ügyész nagy hatást keltő beszédben rámutatott arra, hogy mily destruktív hatást gyakorol az állami életben oly irredentusitikus törekvés, mint aminőt a román nemzetiségi kérdéssel a románok részéről némelyek mutattak. E törekvés szolgálja az agitáció, izgatás és lázadás. Távol állana tőle, hogy történelmi munkát vádoljon, ha ez történelmi mű volna. De a vádlott megjegyzései, melyekkel egy elmúlt korakak lázító, bujtogató és gyűlöletteljes dokumentumait kíséri, inkriminálódnak voltak.

Bredicean védő azt mondja, hogy a vádlott nem lázító, nem politikus és egyáltalán nem is szerepelt így soha. Kéri védenének föllmentését, mert a nemzetiségi kérdést, mint *Apponyi* is mondja nem lehet erőszakkal elintézni.

Az ügyés választása és a védő viszonyválasza után az elnök a tárgyalás folytatását holnapra halasztotta.

§§ **Egy erdei találkozás.** *Albérti* Irea környéken nagy ur volt a *Sima*-család. A esendörök nem győzték ellenők a nyomozást megindítani, annyi bün terhelte a familia minden egyes tagját. A legveszedelmesebb volt mindajájok között *Sima* Andrák aki nemcsak a esendörökkel állott hadilábon, de a mező-örökkel is, különösen *Kalina* Mártonnal, akire azért

haragudott, mert ő turta volna ki az egyik Simai-fiút a mezőri hivatalból. Julius 28-ikán éjjel Kalina Márton a Simaiek tanyája közelében járt, amikor egy ember került elébe. Rákiaított, állj, ki vagy! Amaz durván rászólt, állj meg te, mert lövök! Kalina felismerte Simai Andrást s látta, hogy puska van kezében, pár lépést hátrált, rászegezte a fegyvert s lőtt. A durranás után Simai elesett, a Kalina fegyverre oltotta ki az életét. Az ügyesség szándékos emberöléssel vádolta s Rónay Kamil táblai bíró elnöklete alatt ma ült törvényt letele a pestvidéki törvényszék esküdttörvényszéke. A tárgyaláson a királyi ügyészséget dr. Halász Lajos királyi ügyész képviselte. A vádlott elmondta, hogy Simaieket haragudták rá; a végzetes éjjelen, amikor Simai Andrásral találkozott, tudta, ha ő nem lö előbb, Simai lelövi. Onvédelemből lopta rá a fegyvert. A tárgyalásra számos tanút idéztek be, akik mind azt vallották, hogy a Simai-család valósággal terrorizálta az egész községet. A vádlottól, ennek mezőri működéséről újabb Dószegi Sándor községi bíró és Baksányi Kálmán jegyző igen elismerőleg nyilatkoztak. A kérdések szövegezése s a perbeszéd után az esküdtek felmentő verdiktje alapján a törvényt alkalmazó bíróság is felmentő ítéletet hozott s vádlottat nyomban szabadlábra helyezette. Az ítélet jogerős.

Nyilttér.

Császár-fürdő

nyári és téli gyógyhely

Prospektus ingyen és bérmentve.

Budapesten. Elsőrangú kénos hévíz gyógyfürdő, páratlan gőzfürdő, legmodernebb szaunafürdő, pompás ásványvizuszoldatokkal, kő- és kádárfürdővel, 300 kényelmes lakosztállyal. A legszélesebb kezelések.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem teletős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Szerzetesrendek magyar járadékai.

Bécs, november 24. A Franciaországból kivándorolt szerzetesrendek nagymennyiségű osetrűk és magyar járadékok vásároltak és temérdek francia járadékokat adtak el. (N. W. T.)

Delarey Münchenben.

Bécs, november 24. Münchenből táviratozzák a *Frankfurter Zeitung*-nak, hogy Delarey családjával és titkárával holnap délelőtt odaérkeznek. Tiszteletre szerdán a műcsarnokban 300 terítékű lazonat rendeznek. Delarey kérte a rendezőbizottságot, hogy az odaváló angolokra való tekintettel, ne ünnepeljék őt nyilvánosan.

A spanyol kultuszbudget.

Madrid, november 24. A lapok jelentése szerint tegnapi minisztertanács volt, mely a kultuszbudget leszállítása céljából kiküldendő bizottság kérdésével foglalkozott. Tamhas biboros lesz a bizottság elnöke, tagjai pedig *Tantern Rios* és *Goizari* Spanyolország részéről, a *madridi* nunciuss a *Vatikán*nak még egy méltósága a pápa részéről.

Pénz a macedonoknak.

Pétevár, november 24. A *szláv jótékonyági egyesület* 10.000 rubelt szavazott meg a macedon menekültek részére és ezt az összeget a macedoniai orosz konzulátus rendelkezésére bocsátotta.

Robbanás egy nagykövetségen.

Róma, november 24. Az angol nagykövetség házában ma reggel *gárobbanás* történt. Néhány ablak összetört és három hordár küssé megsérült. A tüzet azonnal eloltotta a tűzoltóság. A *palota küssé megrongálódott*.

Közigazgatási táviratok.

Bécs, november 24. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) Az enyhébbre fordult időjárás következtében nyugodt irányzat ma megszilárdult. Határidőkre buzát élénken keresek s ezért 8 fillérről, rozs 3-4, zab 1-2 fillérről javult.

Buza tavaszra 7.81-7.80-7.82, rozs tavaszra 6.92-6.88, zab tavaszra 6.69-6.70 korona. Zárlatkor: Buza tavaszra 7.50, rozs tavaszra 6.91, zab tavaszra 6.69 1/2 korona.

New-York, november 24. (Terménylistája.) (Zárlat.) Gyapot: New-Yorkban hejyben 8.50 (8.50), Novemberben 8.41 (8.26). Február 8.35 (8.19). New-Orleansban helyben 0.— (7.7%). — *Pétroleum*: Stand white New-Yorkban 7.90 (7.80). Stand white Philadelphianban 7.85 (7.75). Refined in Cases 9.20 (9.10). Credit Balances at Oil City 189.— (189.—). — *Zsír*: Western

steam 11.25 (11.50). Rohe és Brothers 11.60 (11.70). — *Tengeri irányzata* engedő. Decem.-re 59 1/4 (59 1/4). Január 58 1/4 (58 1/4). — Májusra 47 1/4 (47 1/4). Buza irányzata engedő. — Páros Gőzi helyben 77 1/4 (78.—). Decem.-re 80 1/4 (80 1/4). Márciusra — (—). — Májusra 79 1/4 (79 1/4). Jul.-ra — (—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — *Káv*: fair 140 7. sz. 5 1/4 (5 1/4). — Nov.-re 4.60 (4.65). Február 4.85 (4.80). — *Liszt*: Spring Wheat clears 3-5-3.10. (3-5-3.10). *Cukor*: 3 1/2 (3 1/2). On: 24.75-24.95 (25.—25.15). — *Riz*: 11.40-11.60 (11.40-11.60). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, november 24. (Terménylistája.) (Zárlat.) Buza irányzata engedő. — Dec.-re 74 1/4 (75.—). — Jan.-ra — (—). — *Tengeri irányzata* engedő. — Dec.-re 53.— (55 1/4). — *Zsír*: Jan.-ra 9.92 (9.87). — *Laj*-ra 9.42 (9.30). — *Szalonna* short clear 9.50-9.75 (10.12). — *Sertészsír*: Jan.-ra 15.67 (15.62). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Turista-látomány.

A nap kistű. A felhők elvonulnak. Nedves csillámot tündöklik a gyp. S az azott fákról amint lassan hullnak, Szintjászok gyöngygyé válik cseppre-csepp.

Most indulok, hogy estig messze érjek, Hah! kedves még a világ így gyalog. Üdén-vágódnál lesz a fásult lélek, S míg kocsmán, — jó vacsorán andalog.

Hogy mély esőndjédel rám borúl az erdő, S helyenként lassan lépni készit a sár, A keresztülöm im' egy ifju delnő Befordul s tölem két lépésre jár.

Egyszerre megfog különös ígézet, Zengő lomb közt mi messé látomány! Mintha őt tódvözölne a természet, S kéjes fuvallom kelne lányomán.

Két kézre fogva leng fehér ruhája, S kecsesen hajlik a karcsú alak. Úgy tetszik: szertetőmlik finom bája ... S mégsem vegyülhet hozzá földsalak.

A ránduló váll oly kedves, negédes, Mint megiebben tömött ébenhaja, Áttűtő hévtől oly kegyesen ödes A nemes arcnak minden vonala.

Sötét szemének méla csillanása, Mint a nyár csillangfényes éjjele. A végtelen öleli pillantása — Érzem, befog az ábránd deleje.

S mennyt beszédek a zárt ajakak, Emiékben együtt tód és kárhozat! Nyoma az égő csóknak s légy sóhajján; Valami fájón boldog áldozat.

Tündödm, ki ez az erdei fantom? A nagy városból nem száll-e velem? Nem hozzá esendült-e már régen lantom? Nem őt idézte sóvár sejtelen?

Egy percre kigyúl az elhadvadt álom, S fölözni érzem holt vágyak szelét. Egy percre ragyog régi ideálmom, Egy percre szebbnek tűnik föl a lét.

Egy percre csak! Egy perc után elvállik, Hol egy tornyos kastélyhoz visz az út, Oh, aki így követné mindhalálig, Bizton boldog mesék honába jut!

De elváltunk! Mint égi angyal szárnya, Már távolabb leng a fehér ruha. Már elnyeli a fenyes sötét árnya, Már eltűnt — s többé nem látom soha.

Regényes táj s rossz vége a regénynek! Az ábránd megront élet s vacsorát, Be' avas ize volt a pecsenyének, S bosszuan nyeltem Tiroi rossz borát.

Mezői Ernő.

+ Vilmos osász és Coqueiin. A franciákhoz csak Bismarck volt udvariataln, amikor megverte őket s Elzász-Lotharingiát elvette tőlük. II. Vilmos azonban, akinek mit sem kell már elhódítania Franciaországtól, sokkal udvariasabb s amennyire a néme; osász megengedi, előzékenyen, olykor tüntető előzékenységgel bánik a franciákkal. Ennek a francia nemzet iránt való osászi előzékenységgnek az eredménye legujabban az, hogy Coqueiint, a híres francia szinész, mint Berlinből jelentik, II. Vilmos minden udvari szokás ellenére meghívta az udvari vadászatokra. Coqueiin a német osász megbízására egy ízben már játszott is Berlinben, ami a franciáknak már akkor is nagyon hízelgett. Most ez az újabb kitüntetés — amely Coqueiin személyében a francia színmű-

vészetet éri — bizonyára még jobban fog hízelegni neki.

+ A hiszrásról. *Benedict* tanársegéd a *Jó Egységben* az elhizásról értekezvén, ezeket írja: Ha a dolgozó gőzgebbe szeret rakunk, akkor ez elég és a kőbuzen hasznos munkává és hóvé fog átalakulni. A tápanyagok, amelyeket mi naponként megesszünk, a mi fűtőszereink. Testünkben történő lassu elégetésük szolgáltatja nekünk ezt az állandó beisó melegét, amely lehetséges teszi, hogy a leghidegebb sarkvidékeken is egzisztálhatunk és azt az energiát, amelynek fogva szívünk dobog, mellkasunk élegzik, kezünk terheket emel és agyunk törekszik, szeret, gyűlöl és gondolkodik. Ha a test egy időben kevesebb eledelet vesz tel, mint amennyi e iunkciók végzésére szükséges, akkor sajátjából fogja ideadni: le fog soványodni. Ha több eledelet kap, mint amennyi hová és munkává átalakít, akkor a többleg a testben marad és mint zsír beraktározódik. A nebezten dolgozó napszamos tehát munkává alakítja át egész napi fűtőkészletét s ez másnap reggelig — mondhatni — üstbe ment, mely a testet a tudón keresztül hagyja el és hamuvá égett, melyet a test hatalmas vízvezetéke a vesén keresztül kiűblit. Keveset dolgozó embereknél azonban ugyanazon mennyiségű fűtőkészletből mindennap egy bizonyos rész elhasználatlanul marad a szervezetenben, úgy hogy zsír-raktárai napról-napra jobban telnek és végre az elhizáshoz vezetnek. Aki ennek elejét akarja venni, annak vagy a fűtőanyag bevitelét kell korlátoznia, vagy pedig mindent, amit bevett, munka által igazán el is kell fogyasztania. Magyarul mondvá: kevesebbet szabad ennie és többet kell dolgoznia. Kit joglalkozása nyugalomra hozhat, az is gyakoroljon valami sportot, amilyen az evezés, a turistálkodás, az uszás és a kerékpározás. Úzze ezt azonban ambiciózus és kitarással, nemcsak ónámítás-keppen. Aki élete delén túl van, az a rendszeres hosszú sétáknak is hasznát fogja látni. Nem egy nyugdíjas tiszt vagy hivatalnok, aki ráér naponta órahosszat sétálni, ennek köszönhe, így dacára fárada.mas térfikorának, vidáman túleli kedvezőbb anyagi helyzetben lévő kortársait, akik ugyanazt az időt nem mozgással töltötték.

+ A tábornok ismertetőjele. Mulatságos eset történt a minap egy orosz helyőrségben. Szemlére váríták a tábornokot. Az egyes századosok már napokkal előbb előkészítették a legényseget erre a nevezetes alkalomra. Minthogy a szigora generális közvényben szenvedett, az egyik százados még külön is kioktatta a legényseget, hogy jól figyeljenek. — Ügyeljetek, fiuk, nehogy a eludjatok! Jusson eszetekbe, hogy a tábornok nem tud sokáig állni, mert gyöngék a csontal. Sebitten feleljetek, ha valamit kérdez!

A tábornok megjelent, ellovagolt az arcvonal előtt és megállt egy katona mellett, akinek holdvilág-ábrázata különösen fölöttunt neki.

— Mondd csak, ösöm, — szólította meg — miről ismered meg te a tábornokot?

— A vállrojtjáról, kegyelmes uram.

— Hát meg?

— A gombjairól.

— No, ezek apróbb részletek, de csak részben helyesek — mondta a tábornok — de gondolkozzál csak, hogy miről ismerd rá még?

A katona zavartan halgatott.

— Gondolkozzál hát; na már ilyen részleteket meg tudtál nevezni, tudnod kell a tömsmertető jelt is.

A katona szórakozott lesz, közben egyre nézi révedezve a tábornok beteg lábait.

— Nos, nézz jól rám és gondolkozzál.

A szerencsétlen katona nyugtalanul nézett jobbra-balra; végre rátéved tekintete a századosra, aki a tábornok mögött áll és intget neki, kezével a tábornok nadrágjának széles szalagjára mutatva. Egy pillanatot és a katona sugárzó arccal néz a tábornokra, boldogan szólván:

— A tábornokot a köszvényes lábáról lehet megismerni.

+ A törpe házaspár. Nem mindennapi házasságkötés történt most Newyorkban. Egy törpe leány és férfi akiket ha egymásra állítunk, sem magasab-bak két méter husz centiméternél, léptek házasságra. Mind a két ösöppség egy vándorcirkusz-társaság tagja. Az ifju férj, akinek *Criqui* örnyag a neve, Newyorkban született és most buszonháróméves. A menyasszony, leánynevén *Robinson*, Chicagoból származik. A vőlegénynek és menyasszonynak a sulya együtt övenhárom font. Érdekes hogy a menyasszony anyja óriás termető nő; vaskarikákat úgy tördel ketté, mint más a szalmazálat. Öklével nagy köveket tör szét a cirkuszközönség nagy tetszése mellett. *Criqui* major apja százötven kiló sulyu. Ebben a két esetben, úgy látszik, nagyon messze esett az alma a fájától.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az Iparegyesületből. Az Országos Iparegyesület igazgatósága tegnap délelőtt lovag Falk Zsigmond elnököt a mellett tartott az igazgatósági tagok élénk részvétele mellett. Orvondatos tudomással vette az igazgatóság, hogy az egyesület tagjainak létszáma az utolsó négy hónapban 3 alapító és 52 rendszeres taggal szaporodott. Ennek kapcsán Gelléri igazgató jelentést tett a taggyűlési akció érdekében kiküldött bizottság megalakulásáról és eddigi működéséről. Felolvasták ezután a kereskedelemügyi miniszter leiratát, amelyvel közölte az egyesülettel, hogy ő leírta Sámuel Ferenc ügyvédnek, az Országos Iparegyesület ügyészenek és pénztárosának a Ferenc József-rend lovagkeresztjéért adományozta és egyúttal megküldötte a rendjelet a kitüntetésnek való kézbesítés végett. Falk elnök meglepetéssel közölte, hogy az egyesületnek a kitüntetés az ünnepeltnek, akit a jelenlevők szívesen övöltönné részesítettek. Tudomásul vette ezután az igazgatóság az egyesület néhai igazgatója, Mudrony Soma hamvainak áthelyezéséről és az új sír fölé állított emlékkőről szóló jelentést. Az emlék ünnepélyes leleplezése a jövő tavasszal fog megtörténni, idejéig a végrehajtó-bizottság fogja megállapítani. Közölni is mondott egyúttal az igazgatóság Thék Endrénének és Szenger Bélának az exhumálás és az emlékkő felállításáról körül kifejtett előzetes társadalmi jelentését az egyesületnek a legutóbbi négy hónapban kifejtett működéséről. Az intenzív munkásságot bizonyító jelentést az igazgatóság élénk tetszéssel fogadta és az ügyek vezetését intéző végrehajtó-bizottságnak, különösen pedig érdemes elnökének, Matlekovits Sándornak, köszönetet fejezte ki. A jelentésnek a kivélti egyesület megalakítása érdekében most folyó mozgalomról szóló része élénk vitára adott alkalmat. Megyeri Krausz Lajos, utalva a kereskedelmi és iparkamrában ebben a kérdésben eloglalt álláspontjára, kijelenti, hogy nézete szerint mindenképpen az központot kellene szervezni, amely elsősorban a magyar piacokat hódítsa meg a magyar termelésnek, azután foglalkozzék a kivélti előfeltételeinek megteremtésével. Erre pedig a legalkalmasabb központnak az Iparegyesületet tartja. Indítványozza, hogy az igazgatóság kérje fel a végrehajtó-bizottságot, hogy a mozgalmat figyelemmel kísérje és ennek fejlődéséhez képest meg-előrelőn intézkedjék.

Matlekovits Sándor kijelenti, hogy a végrehajtó-bizottság már foglalkozott ezzel a kérdéssel. Szólok ettől a kivélti egyesülettől nem vár nagy előnyöket, sőt sajnálja, hogy az ismét az örök elcsúszásnak jeleníti, ami eddig is megakadályozta ezen a téren egy hatalmas országos szervezetnek létrejöttét. Teljesen egyetért az indítványozóval abban, hogy először ideben kell a piacot meghódítani. Ezért üdvözi az indítványt, amelyet a végrehajtó-bizottság tárgyalni fog. Tóvárosi Fischer Ignác felszólalása után az igazgatóság az indítványt a végrehajtó-bizottsághoz tette át.

A Pestmegyei Gazdasági Egyesület ma délután tartotta a vármegyei gazdasági disztribúciós rendes évi közgyűlést. Az elnökök Beniczky Lajos alispán megnyitott beszédében vázolta az egyesület tavalyi működését s főleg a pozsonyi kiállításon elért nagy erkölcsi

és anyagi sikerét. Serfőss Géza tükör előadja az igazgató-választmány jelentését. Az egyesület Halason és Dunapatajon háziipar-fanfolyamot létesített; a vármegye területén négy mintagazdaságot állít föl, a kisgazdák részére tanulmányutakat rendez és gabonarakár-szövetkezeteket létesít. A jelentést, aztán a költség-előirányzatot és a választmány javaslatait a közgyűlés elfogadta.

Iparosok szövetkezése Deesen. A décsi iparosok november 19-én ipari szövetkezet megalakítása tárgyában gyűlést tartottak, melyen 160 iparos és az érdeklődők több képviselője volt jelen. A gyűlésen az iparos-mozgalom megindítója, Déry Zoltán főispán elnököt, kinek közbenjárása folytán a budapesti központi hitelszövetkezet megbízotta, dr. Horváth János, a kormány kiküldötte, Szatolai József bíróipari felügyelő, a kolozsvári iparkamara részéről pedig Varga László jegyző volt jelen. Ugyanez alkalommal érkezett Deesre dr. báró Dániel Tibor, a décsi választókerület képviselője, ki a gyűlésen szintén résztvett. Az elnökök főispán röviden vázolta a kisiparosok mostoha helyzetét s a módokat, amelyekkel azon segíteni lehet s aztán átadta a szót dr. Horváth Jánosnak, ki a hitelszövetkezetek céljait alapos beszédben méltatta és számadatokkal mutatta ki, hogy ha sikerül 100 részvény aláírásával az ipari szövetkezetet megalakítani, akkor aláírás után a központi szövetkezet hozzájárulása és a kormány támogatásával első intrádára 46.000 korona összeg fog a szövetkezet rendelkezésére állani azon erkölcsi támogatáson kívül, amelyet a vármegye ügybuzgó főispánja, a kerület képviselője és a központi szövetkezet helyez kilátásba. Ugyancsak a szövetkezet megalakítása érdekében szóltak fel Szatolai József, Varga László, dr. báró Dániel Tibor, az iparosok részéről Dicsényi Ernő, Jakab Károly, Vádrhelyi Lajos, továbbá Vádrhelyi Boldizsár lelkész, dr. Mihály ügyvéd, Kúbarok bankigazgató stb. Dr. Horváth János beható letegetése után 184 iparos jegyzett fel. Erre az értekezlet kimondta, hogy alakuló gyűlést november 29-én fogja megtartani, melyen a központ kiküldötteje is részt vesz.

Fizetéseképtelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetéseképtelenségeket jelenti: Kun Sándor kereskedő *Széplak*, B. (Blanka) Dávid Papo-cég Szerajevó. *Kohn Sz. és Társa-cég Budapest* (Szabolcs-utca 16.), *Hoch Ferenc kétfestő Szigetvár*.

Szezárak. A kontingens nyerszessz ára *Buda-pestben* 36,60 korona pénzben, 37,— korona áruban. *Bécsben* a kontingentált készárú 37,60 korona pénzben, 38,— korona áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 2768 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű fűri 42 f.-től 46,— f.-ig, kivételesen — 1. — kg.-ként, (vagy 34,— k.-től 39,— k.-ig páronként), középmínőségű fűri 36,— k.-től 40 f.-ig, kivételesen — 1. kg.-ként, vagy 27,— k.-től 32,— k.-ig páronként, kosokért 1.-től 1 f.-ig, kivételesen — 1.-től — 1 f.-ig, vagy — k.-től — k.-ig, középmínőségű gyapjas — 1.-től 1 f.-ig, kivételesen — 1. kg.-ként, vagy — k.-től — k.-ig páronként, kosok legjobb minőség — fillérig, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — fillér, páronként — 16,— korona, szerbiai juhok páronként — korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért 34—38 fill. kg-ként (26—32 K.-ig páronként).

kiselejtezt juhokért — fillér kg-ként (13.—18.—korona páronként) kecskéik — korona páronként. Az irányzat lanyha volt, néhány száz darab eladatlanul maradt.

Bertékonsumvásár. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvágóhíd intézősége.) November 24-án. Főhajtás: Zsirterítés, ugyint Oreg I. rendű 350 kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm 31 darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen 31 darab. Hússertés ugyint: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen 870 darab. Főhajtás Összege 929 darab. Előző napi maradvány 229 darab, összesen 1158 darab. Eladott 857 db. Maradvány 301 db. A vásár irányzata élénk. Az árak szilárdak. — Következő árak egyeztetettek: Zsirterítés: Oreg I. r. 350 kg.-on felül 87—92 fillér, II. rendű 280—350 kilogramm 84—87 fillér, kanló — fillér, silány — fillér, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 86—92 fillér, fiatal közép 220—300 kilogramm 82—90 fillér, fiatal könnyű 220 kilogramm 63—82 fillér, süldő — fillér, malac — fillér, fillér. Hússertés: Nehéz 300 kilogramm felül — fillér, könnyű 140—300 kilogramm — fillér, süldő — fillér, malac 40 kilogramm — fillér. Árak minden levonás nélkül kilogrammonként állóulban.

Bécsi vágómarhavásár. November 24. (Saját tudósított telefonjelentése.) A st.-máriai központi vásárosokban ma megtartott vágómarhavásárra felhajtott: 3080 darab magyari fajtájú, 527 darab galiciái fajtájú, 37 darab bukovinai fajtájú, 606 darab német fajtájú, összesen tehát 4127 darab szarvasmarha.

Jegyzesek: 100 kilogrammonként 60 silányban, magyar hizókör I. minőségű 72—80 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 60—71 fillér, III. minőségű 54—61 fillér, galiciái hizókör I. minőségű 76—78 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 68—75 fillér, III. minőségű 60—67 fillér; német hizókör I. minőségű 80—88 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 72—79 fillér, III. minőségű 62—71 fillér. Legelő ökrök 46—58 fillér, paraszt ökrök 45—60 fillér, levagott ökrök — fillér. Bika 46—60 fillér, tehén 53—66 korona. Kivételesen — korona, bivaly 34—47 korona, 100 kilogrammonként, a fogyasztási adóval együtt.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, november 24.

Szilárd irányzat mellett 25.000 métermáza buza került forgalomba 10—12 $\frac{1}{2}$ fillérel magasabb árra.

Rozsban 5 fillérel emelkedtek az árak.

Zabban és tengeriben szilárd volt az irányzat.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 82 s k. 8 k. 50 f., 700 mm. 82 k. 8 k. 84 f., 100 mm. 82 k. 8 k. 42 $\frac{1}{2}$ f., 500 mm. 82 k. 8 k. 40 f., 200 mm. 81 s k. 8 k. 70 $\frac{1}{2}$ f., 1000 mm. 81 k. 8 k. 47 $\frac{1}{2}$ f., 100 mm. 82 k. 8 k. 40 f., 100 mm. 81 k. 8 k. 40 f., 200 mm. 81 k. 8 k. 46 f., 500 mm. 81 k. 8 k. 42 f., 100 mm. 81 k. 8 k. 40 f., 100 mm. 81 k. 8 k.

lanul ült és akinek ideges lehangoltsága még most sem múlt el, így szólt barátaihoz:

— Kurt és Szaniszló, azt hiszem, kötelességünk a bírót és a többi urakat áthívni egy üveg pezsgőre a „német házból”.

— Hát elvélve ezt megtehetjük; — jegyezte meg közönyös hangon Hülsen, miközben lassan és untatóan csipkedte le egy pompás szőlőfürtöt a szemetek és szépen egyenként a szájába dugta.

Borowiecki összeráncolta homlokát.

— Mirevaló ez már megint, választott kelleltenül, ahig vagyunk magunk közt, neked mindjárt kell... —

— Kérlek, gondoljátok meg, szakította — félbe Pfeil, — hogy én a bírót megbocsáthatlan módon megbántottam, tartozom tehát neki ezzel az elégtétellel. Épp úgy a többi urak is!

— Ezt elvégre meg lehet eszelekedni! — nyögte ki a kövér Hülsen.

— Igazán, én nem tudom, mi lett téged, Botho? — szólalt meg most a lengyel és szemében nyugtalan fény csillámlott. Máskor te mindig a legengesztelhetlenebb ellensége voltál oda az azoknak a polgári embereknek; és most, amikor hála istennek végképp szakításra került köztünk a dolog, te bizonyos tekintetben meghunyászkodol.

— Kedves Szaniszló! — válaszolt nagyon nyugodtan a gróf. — Belátom, hogy azok az urak odaát éppúgy emberek, mint mi, akarom mondani, hogy mi semmiben sem állunk felettük és éppen-séggel nincs okunk büszkélkednünk.

Most még Hülsen Kurt is csodálkozva tekintett a grófra.

Borowiecki valami dühös választ tartogatott ajkán, de még idejekorán lenyelte. Hiszen nem lehetett tudni, hogy fogadna az óriási erejű, hirtelen haragu gróf egy sértést. Ma ugyan, mintha kicserélték volna... de... de igaz természetesen megint kitört volna, ha ingerlik... Es akkor nem jó volt egy tálból vele cseresznyét enni.

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(5)

Az ön örökös adósságszámolásáról, mértékellen ivásáról és játékszenvedélyéről, hirtelen haragjáról, leányokkal való kalandjairól, akik épp oly könnyen gondolkoztak a szerelemről, mint ön maga, eddig egy árva szót sem vesztetett meg, mert azon az állásponton vagyok, a fiatal-ságnak ki kell magát tombolnia. Most azonban, amikor ön egy határozottan derék, hogy hű és nemesszívű leány körül legyekedik, a felelősségnél fogva, melyet önnel szemben hivatalosan kell viselnem és benső érzésből is szigorúan figyelemzetem kötelességére. Tegye azt, amivel becsületének tartozik, értem annak a becsületnek, amely mindnyájunknak, előkelőnek, vagy szegénynek közös kincsünk.

— Ne ítéljen meg tévesen, bíró ur. Ne higgye, hogy könnyelműen gondolkozom mások szerencsésje vagy balsorsa felett. Azelőtt igen, de most már nem. Ha ma még nem mondhatok bizonyosat Krause kisasszonnyal való viszonyomról, az egészen sajtószertű körülményekben leli okát, oly körülményekben... mondatom... — a gróf hirtelen félbeszakította beszédét, ajkára harapott és sötét tekintetét a földre szegezte.

Stein valamit morgott a szakállába, ami ugy hangzott, mint az elvonuló zivatar elhaló zúgása. Hiszen nem szívesen adta a haragos feljebbvalót.

— Hát hiszen tudom, hogy ön talpig becsületes ember. Hiszen én, dacára a történeteknek, mindig sokat tartottam önörl, — jegyezte meg a bíró.

— Bíró ur, — szóló a gróf halkán, reszkető ajakkal... — Köszönöm jó véleményét... Sok

mindenkét bocsánatot kell kérnem öntől... sok kellemetlenséget okoztam önnek... nem viselkedtem mindig... —

— De kedves Pfeil, — vágott szavába élénken Stein Oswald, — egy szót se essék többé rólam. Ostobasági — és megragadta a fiatal óriás kezét és elrészénylülve megszorította.

A gróf arca hevesen rángatózott, szemei nyugtalanul és féltékeny tekintetek szét, aztán megint szívének őszinteségét áruták el, ajkait folyóvást rángatta, — balkezével izgatottan babrál óraláncaán... hevesen lélekzett... felnyitotta száját... ugy volt, mintha még valami fontos közölni valója volna feljebbvalójával... valami, ami nagyon nyomta lelkét.

De az utca másik oldalán mentek Hülsen és Borowiecki oly gunyos tekintettel mérték végig, mialatt megemelték kalapjukat...

— Isten megáldja, kedves Pfeil, szóló a bíró. Még egyszer barátságosan keztszorítottak egymással és aztán a bíró és Pfeil gróf elváltak egymástól. A gróf lement a nagy vásártérre, kollegái mögött, akikkel az Újterem egy házában lakott, a törvényszéki épülettel szemközt.

Stein gondolatokba mélyedve utána nézett. És ekkor feltűnt neki, hogy a gróf kissé sántított a jobb lábán. És mert még csak néhány lépéssnyire voltak egymástól és az után más ember nem járt, utána kiáltott:

— Hiszen ön sántít, Pfeil, mi baja?

A megszóllított kissé habozva hátrafordult. Arca elvörösödött:

— Tegnapelőtt hazamenet elcsusztam a lépcsőn, szóló vissza.

— Ej, ej, — nevetett a bíró, aki megint maga volt a kedélyesség; talán kelleltenül többet ittnak a jóból? Javulást kívánok és még egyszer: Isten megáldja, kedves barátom.

V.

Aznap este Pfeil, Borowiecki és Hülsen Schwartze Tivadarnál vacsoráltak. Már vége volt a vacsorának, amikor a gróf, aki egész este szót-

Minden szö egyszerű beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

HIRDETESEK

A hirdesekre díjmentesen ad folvilágosítást a kiadóhivatal: Jöszökört 18. szám.

Lévélbéli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeggel kell mekkelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Apró hirdeseket kiadóhivatallal... Minden szö egyszerű beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 fillér.

Brener névrek donányozás... Brener névrek donányozás... Brener névrek donányozás...

Deutch Miksa... Deutch Miksa... Deutch Miksa...

Eckstein Bernát... Eckstein Bernát... Eckstein Bernát...

Engelmann névrek... Engelmann névrek... Engelmann névrek...

Frank pálos... Frank pálos... Frank pálos...

Fischer J. D... Fischer J. D... Fischer J. D...

Goldberger A. V... Goldberger A. V... Goldberger A. V...

Goldner Jozsef... Goldner Jozsef... Goldner Jozsef...

Goldgruber Mór... Goldgruber Mór... Goldgruber Mór...

Haasenstein és Vogler... Haasenstein és Vogler... Haasenstein és Vogler...

Jamblikovits... Jamblikovits... Jamblikovits...

Kernberg Rozália... Kernberg Rozália... Kernberg Rozália...

Leopold Gyula... Leopold Gyula... Leopold Gyula...

Mosse Rudolf... Mosse Rudolf... Mosse Rudolf...

Mezei Antal... Mezei Antal... Mezei Antal...

Metekes A. J... Metekes A. J... Metekes A. J...

Nagy István... Nagy István... Nagy István...

Rohozics Hanna... Rohozics Hanna... Rohozics Hanna...

Sikray Samu... Sikray Samu... Sikray Samu...

Sopronyi V... Sopronyi V... Sopronyi V...

Szántó Mór... Szántó Mór... Szántó Mór...

Schwabwald Ferenc... Schwabwald Ferenc... Schwabwald Ferenc...

Schödl Gyula... Schödl Gyula... Schödl Gyula...

Tenczer Gyula... Tenczer Gyula... Tenczer Gyula...

Toldi Lajos... Toldi Lajos... Toldi Lajos...

Weissenfeld Jakab... Weissenfeld Jakab... Weissenfeld Jakab...

Sváb Elza... Sváb Elza... Sváb Elza...

Arva leány... Arva leány... Arva leány...

Milozani!... Milozani!... Milozani!...

Amerikai hölgy... Amerikai hölgy... Amerikai hölgy...

Kereslet... Kereslet... Kereslet...

Nevelés... Nevelés... Nevelés...

Intelligens leány... Intelligens leány... Intelligens leány...

Hírdetés... Hírdetés... Hírdetés...

Cimbalom... Cimbalom... Cimbalom...

Egyedül álló... Egyedül álló... Egyedül álló...

Egy fiatal... Egy fiatal... Egy fiatal...

Kiállítás... Kiállítás... Kiállítás...

Korrepitornak... Korrepitornak... Korrepitornak...

Béltöltendő állások... Béltöltendő állások... Béltöltendő állások...

Jelenség... Jelenség... Jelenség...

Fűzőjavítások... Fűzőjavítások... Fűzőjavítások...

Jó állapotban... Jó állapotban... Jó állapotban...

Úgyes szabóné... Úgyes szabóné... Úgyes szabóné...

Igen ügyes... Igen ügyes... Igen ügyes...

Urak!... Urak!... Urak!...

Szülővesztők... Szülővesztők... Szülővesztők...

Tanárjelölt... Tanárjelölt... Tanárjelölt...

Szabóné... Szabóné... Szabóné...

Fodrásznő... Fodrásznő... Fodrásznő...

Okleveles... Okleveles... Okleveles...

Urasági butor... Urasági butor... Urasági butor...

Intelligens... Intelligens... Intelligens...

Lukács és Sándor... Lukács és Sándor... Lukács és Sándor...

Szegény tanuló... Szegény tanuló... Szegény tanuló...

Flatal leány... Flatal leány... Flatal leány...

Okleveles... Okleveles... Okleveles...

Csemegézett... Csemegézett... Csemegézett...

Villa... Villa... Villa...

Ház... Ház... Ház...

Tözsébe... Tözsébe... Tözsébe...

Singer-varróegye... Singer-varróegye... Singer-varróegye...

Kályhas mester... Kályhas mester... Kályhas mester...

Az Orfeum... Az Orfeum... Az Orfeum...

Akadémia... Akadémia... Akadémia...

Kerékpár... Kerékpár... Kerékpár...

Fehérvárnő... Fehérvárnő... Fehérvárnő...

Butorok... Butorok... Butorok...

Ügyvedeknek... Ügyvedeknek... Ügyvedeknek...

Korrepitornak... Korrepitornak... Korrepitornak...

Szabóné... Szabóné... Szabóné...

Fodrásznő... Fodrásznő... Fodrásznő...

Okleveles... Okleveles... Okleveles...

Urasági butor... Urasági butor... Urasági butor...

Intelligens... Intelligens... Intelligens...

Lukács és Sándor... Lukács és Sándor... Lukács és Sándor...

Szegény tanuló... Szegény tanuló... Szegény tanuló...

Magyar királyi államas... Magyar királyi államas... Magyar királyi államas...

Pályázati hirdetmény... Pályázati hirdetmény... Pályázati hirdetmény...

Különféle anyagok száll... Különféle anyagok száll... Különféle anyagok száll...

A nagy királyi államas... A nagy királyi államas... A nagy királyi államas...

I. csoport kő és földm... I. csoport kő és földm... I. csoport kő és földm...

A szállított anyagok... A szállított anyagok... A szállított anyagok...

Asztallások... Asztallások... Asztallások...

Oly anyagok... Oly anyagok... Oly anyagok...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

A nagy kir. államas... A nagy kir. államas... A nagy kir. államas...

egyek cikkelnél csak... egyik cikkelnél csak... egyik cikkelnél csak...

férfi- és vagy gyermek... férfi- és vagy gyermek... férfi- és vagy gyermek...

Különösen figyelmeztet... Különösen figyelmeztet... Különösen figyelmeztet...

A kitűzött ajánlati... A kitűzött ajánlati... A kitűzött ajánlati...

Katona-puskaművekek... Katona-puskaművekek... Katona-puskaművekek...

Tiller Mór és Társa... Tiller Mór és Társa... Tiller Mór és Társa...

Lefauchaux-revolver... Lefauchaux-revolver... Lefauchaux-revolver...

Ang. buldog revolver... Ang. buldog revolver... Ang. buldog revolver...

Revolver bőrtáska... Revolver bőrtáska... Revolver bőrtáska...

WERNDL-fegyverek... WERNDL-fegyverek... WERNDL-fegyverek...

Eredeti H-patkosarok... Eredeti H-patkosarok... Eredeti H-patkosarok...

Leohardt & Co... Leohardt & Co... Leohardt & Co...

Veszek... Veszek... Veszek...

Fried A... Fried A... Fried A...

Habermann M... Habermann M... Habermann M...

Meglátja... Meglátja... Meglátja...

Csak 1.75 ft... Csak 1.75 ft... Csak 1.75 ft...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Mielőtt... Mielőtt... Mielőtt...

Legalkalmasabb... Legalkalmasabb... Legalkalmasabb...

ajándék... ajándék... ajándék...

Waltner... Waltner... Waltner...

Katona-puskaművekek... Katona-puskaművekek... Katona-puskaművekek...

Tiller Mór és Társa... Tiller Mór és Társa... Tiller Mór és Társa...

Lefauchaux-revolver... Lefauchaux-revolver... Lefauchaux-revolver...

Ang. buldog revolver... Ang. buldog revolver... Ang. buldog revolver...

Revolver bőrtáska... Revolver bőrtáska... Revolver bőrtáska...

WERNDL-fegyverek... WERNDL-fegyverek... WERNDL-fegyverek...

Eredeti H-patkosarok... Eredeti H-patkosarok... Eredeti H-patkosarok...

Leohardt & Co... Leohardt & Co... Leohardt & Co...

Veszek... Veszek... Veszek...

Fried A... Fried A... Fried A...

Habermann M... Habermann M... Habermann M...

Meglátja... Meglátja... Meglátja...

Csak 1.75 ft... Csak 1.75 ft... Csak 1.75 ft...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla... Grünberger Armin Béla...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...

Kivántra a vevő... Kivántra a vevő... Kivántra a vevő...

Hasznát... Hasznát... Hasznát...

Legmagasabb árban... Legmagasabb árban... Legmagasabb árban...

IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2... IV. Kristóf-tér 2...